

IKT opremljenost osnovnoškolskih knjižnica u Istarskoj županiji

Srdoč, Marina

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:273937>

Rights / Prava: [Attribution-ShareAlike 4.0 International/Imenovanje-Dijeli pod istim uvjetima 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-16**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI

IKT opremljenost osnovnoškolskih knjižnica u Istarskoj županiji
(diplomski rad)

Student: Marina Srdoč,

Mentor: prof. dr. sc. Krešimir Pavlina

Zagreb, lipanj 2023.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, Marina Srdoč, izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(potpis)

SADRŽAJ

1.	UVOD	1
2.	UPORABA IKT – MEĐUPREDMETNA TEMA	3
3.	IKT OPREMA – USPOREDBA STANDARDA	7
	3.1. STANDARD ZA ŠKOLSKE KNJIŽNICE iz 2000. godine	7
	3.2. NOVI STANDARD ZA ŠKOLSKE KNJIŽNICE	8
4.	IKT OPREMLJENOST: E-OBRAZOVANJE I E-UČENJE	12
5.	ISTRAŽIVANJE	15
	5.1. STRUKTURA UZORKA	15
	5.2. INSTRUMENT ISTRAŽIVANJA	17
	5.3. ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA	17
	5.3.1. Kvantiteta i kvaliteta IKT opreme u osnovnoškolskim knjižnicama IŽ	18
	5.3.2. IKT oprema: programi i alati	25
	5.3.3. Računalne kompetencije - stručna usavršavanja – e-učenje	27
	5.3.4. IKT oprema u ulozi kulturne i javne djelatnosti školske knjižnice	32
6.	ZAKLJUČAK	36
7.	LITERATURA	39
	POPIS SLIKA	41
	POPIS TABLICA	41
	POPIS GRAFIKONA	41
	PRILOZI	42
	SAŽETAK	47
	SUMMARY	48

1. UVOD

Školska knjižnica kao sastavni dio svake škole aktivno sudjeluje u radu svoje škole i zajednice. Nosi više važnih uloga jer to je mjesto za učenje i provođenje učeničkog slobodnog vremena, ali i kao informacijsko središte. Reformu odgoja i obrazovanja prate novi pristupi učenju i poučavanju u školama pa tako i u školske knjižnice, kao i u škole, ulazi nova tehnologija i programi koji ju prate. Nagli razvoj informacijske i komunikacijske tehnologije predstavlja pravi izazov kako učitelju, tako i školskom knjižničaru. Novi načini školovanja, „Škola za život“ i trenutni kurikulum, pripremaju učenike i osposobljavaju ih za buduća zanimanja koja još uvijek ne postoje. Svakako je važno osposobiti učenike i motivirati ih za samostalno donošenje odluka, odgovornost, učenje i razmišljanje, a da se pritom i zabave. Cjelovita kurikularna reforma, „Škola za život“, naglašava istraživačko učenje i informacijsko opismenjivanje učenika. Tzv. treći prostor za učenje, školska knjižnica, vrlo je važan u provedbi istraživačkog učenja.

Školske se knjižnice razlikuju ne samo veličinom i izgledom već i raznovrsnošću (izvan)nastavnih odgojno-obrazovnih sadržaja koji uvelike ovise o samom školskom knjižničaru, ali i o opremljenosti te iste školske knjižnice informacijsko komunikacijskom tehnologijom (IKT). Ta nova tehnologija i programi omogućuju pristup različitim izvorima informacija i stjecanje novih informacijskih vještina učenika.

U ovom diplomskom radu će biti opisana problematika kvalitetne i suvremene IKT opreme u osnovnoškolskim knjižnicama u Istarskoj županiji te predstavljeno istraživanje koje je provedeno u školskim knjižnicama anonimnom anketom upućenom školskim knjižničarima (i ravnateljima na uvid) osnovnih škola Istarske županije.

Školski knjižničar u svojoj knjižnici važan je koordinator i kreator istraživačkih procesa i učenja koji zahtijevaju i dobru IKT opremljenost. Na taj način učenike opismenjavamo ne samo informacijski nego i računalno i medijski. Isto tako, biti će predstavljeno kako se osnovnoškolska knjižnica i osnovnoškolski knjižničari, u nedostatku IKT opreme (koju pak iziskuju IKT ishodi odgoja i obrazovanja – međupredmetna tema), snalaze kako bi kvalitetno pratili i slijedili suvremeni odgojno-obrazovni proces. Samim time uspoređen je postojeći i novi Standard za školske

knjižnice (dio koji se odnosi na opremljenost školske knjižnice) te važnost e-učenja i e-obrazovanja korištenjem kvalitetne IKT opreme i samih programa koji ju prate. Izazovima usprkos školski je knjižničar neizostavna osoba u kreiranju javne i kulturne djelatnosti škole. Sve to iziskuje konstantno usavršavanje knjižničara i praćenje noviteta suvremene tehnologije kako bi se održavao visoko postavljeni standard te prepoznatljivost kvalitete same škole i knjižnice.

Iako predstavlja izazov, kvalitetna i suvremena informacijsko komunikacijska tehnologija uvelike olakšava i poboljšava rad i knjižničarima i učiteljima i učenicima, učenje čini zanimljivijim, a školsku knjižnicu, „trećim prostorom“ i mjestom koje svi rado pohode.

2. UPORABA IKT – MEĐUPREDMETNA TEMA

„Međupredmetna tema „Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije“ obuhvaća učinkovito, primjereno, pravodobno, odgovorno i stvaralačko služenje informacijskom i komunikacijskom tehnologijom u svim predmetima, područjima i na svim razinama obrazovanja.“¹ Jedno od tih područja, kako se navodi u Kurikulumu za međupredmetnu temu, Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj je i područje osnovnoškolskih knjižnica što i jest tema ovog rada i istraživanja.

Postoje četiri domene ove međupredmetne teme koje se međusobno nadograđuju, rastu, preklapaju i prožimaju te na taj način sustavno utječu na razvoj IKT kompetencija kod učenika, ali i na njegov uspjeh i učenje te cjeloživotno obrazovanje. Sve se domene povezuju sa sadržajima različitih predmetnih područja (hrvatski jezik, matematika, priroda i društvo, likovna kultura, glazbena kultura, sat razrednika ...), ali i sa drugim međupredmetnim temama:

- Domena A: Funkcionalna i odgovorna uporaba IKT-a
- Domena B: Komunikacija i suradnja u digitalnome okružju
- Domena C: Istraživanje i kritičko vrednovanje u digitalnome okružju
- Domena D: Stvaralaštvo i inovativnost u digitalnome okružju

Sama uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije u nastavnom i izvannastavnom procesu dovodi do temeljnih kompetencija koje bi se svakom učeniku trebale omogućiti u svakoj školi, učionici, školskoj knjižnici i/ili nekom drugom ikt opremljenom dijelu školske zgrade. Koje se to kompetencije prožimaju kroz sve četiri domene ove međupredmetne teme vidljivo je u ovom grafičkom prikazu: digitalna, informacijska i tehnološka pismenost, razvoj kritičkog mišljenja, kreativnosti i inovativnosti, bolja komunikacija i suradnja, uspješno upravljanje osobnim i profesionalnim razvojem, povezivanje s drugima, rješavanje problema i donošenje odluka, razvoj metakognicije ...

¹ Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj. (20. 6. 2022.) https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_150.html

Slika 1. Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije i temeljne kompetencije ²

Znamo da se učenje uz pomoć tehnologije unutar škole odvija u učionicama, ali i u prostorima kao što je školska knjižnica ili neki drugi zajednički prostori u školi ako ih škola ima. Kao što sam Kurikulum predlaže, svakom bi se učeniku trebalo osigurati jednaku dostupnost učenja i u redovnom nastavnom procesu i onom na daljinu, kao npr. u školskoj knjižnici. Kurikulum predlaže i grupni rad u školskoj knjižnici. Zanimljivo je i da se školska knjižnica i/ili školski knjižničar u Kurikulumu u ovoj međupredmetnoj temi spominje čak 37 puta. Spominju se u svim domenama i svim ciklusima osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja. Posebno se ističu u „Preporukama za ostvarivanje očekivanja“ i u „ključnim sadržajima“ C domene, 3. ciklusa ove međupredmetne teme:

C. domena – Istraživanje i kritičko vrednovanje u digitalnome okružju – 3. ciklus				
Odgovno-obrazovna očekivanja	znanje	vještine	stavovi	Preporuka za ostvarivanje očekivanja
ikt C.3.1. Učenik samostalno	– identificira i opisuje temu koju želi istražiti	– koristi se računalnim programima	– prihvaća mogućnost	(...) Za ostala očekivanja preporučuje se

² Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj. (20. 6. 2022.) https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_150.html

<p>provodi jednostavno istraživanje, a uz učiteljevu pomoć složeno istraživanje radi rješavanja problema u digitalnome okružju.</p>	<p>– analizira problem koji rješava i planira način istraživanja problema</p>	<p>istražujući mogućnosti za rješavanje problema</p>	<p>pogreške pri istraživanju – ustrajno pokušava pronaći rješenje i ako su prvi pokušaji bili bezuspješni – razvija znatiželju i istraživački duh</p>	<p>korelacija sa svim predmetima, projektno i problemsko učenje, mentorsko poučavanje, međupredmetna tema Učiti kako učiti te ostale međupredmetne teme u suradnji sa školskim knjižničarom.</p>
<p>ikt C.3.2. Učenik samostalno i djelotvorno provodi jednostavno pretraživanje, a uz učiteljevu pomoć složeno pretraživanje informacija u digitalnome okružju.</p>	<p>– komentira način na koji je proveo pretraživanje informacija</p>	<p>– obavlja složeniju potragu za informacijama na unaprijed zadanu temu i uz kratke upute</p>	<p>– slijedi obrazac pretraživanja pri pronalaženju informacija</p>	<p>Učenik uvrštava informacije u samostalni učenički rad na zadanu temu (problemski članak, prezentaciju na određenu temu, multimedijske mrežne postere, biografije i autobiografije, vijesti, komentare, osvrt ili prikaz).</p>
<p>ikt C.3.3. Učenik samostalno ili uz manju pomoć učitelja procjenjuje i odabire potrebne među pronađenim informacijama.</p>	<p>– razlikuje činjenice, mišljenja, pristranost u informacijama te valjanost i pouzdanost informacija i njihovih izvora i uspoređuje ih s drugim informacijama i izvorima te odabire korisne, valjane i pouzdane informacije</p>	<p>– primjenjuje pripremljenu listu provjere informacija, izvora informacija i uvjeta uporabe kako bi lakše procijenio kvalitetu pronađenih informacija</p>	<p>– zanima se za proces pretraživanja i pronalaženja potrebnih digitalnih informacija</p>	<p>Spremljenim se informacijama može koristiti i za okrugli stol, »parlaonicu«, raspravu, dokazivanje i argumentiranje. Preoblikovanje informacija radi se u suradnji školskoga knjižničara i učitelja</p>
<p>ikt C.3.4. Učenik uz učiteljevu pomoć ili samostalno odgovorno upravlja prikupljenim informacijama.</p>	<p>– bilježi pronađenu informaciju, njezin izvor i datum pristupa te povezuje tu informaciju s mogućnošću njezine uporabe u dijelu rada na zadanu temu – prepoznaje načine legalnoga pribavljanja, preoblikovanja, pohranjivanja i širenja pronađenih informacija</p>	<p>– bilježenjem stječe rutinu zapisivanja izvora informacija, organizira (poreda / klasificira / pohrani) informacije s obzirom na strukturu rada u kojemu će se njome koristiti – upotrebljava informacije tako da ih legalno pribavlja, preoblikuje, pohranjuje i širi</p>	<p>– prepoznaje kulturološka, etička i društveno-ekonomska pitanja povezana s pristupom informaciji i njezinom uporabom – prihvaća bonton i konvencije povezane s pristupom informaciji i njezinom uporabom</p>	<p>hrvatskoga jezika uz temu o natuknicama i bilješkama, učitelja povijesti uz izborne teme i slično za ostale predmete.</p>

KLJUČNI SADRŽAJI

(...) – e-časopisi, e-knjige, e-enciklopedije, obrazovni portali kojima se učenici nisu koristili u prethodnim ciklusima, informativni portali, stranice muzeja, kazališta, **mrežni katalozi školskih i gradskih knjižnica**, digitalizirana građa ...

Slika 2. 3. CIKLUS (6., 7. i 8. razred osnovne škole)³

Sve upućuje na to koliko je školski knjižničar važan čimbenik u odgoju i obrazovanju učenika od skoro pak rođenja, kad roditelji čitaju, preko predškolskog uzrasta, najranije školske dobi pa do nakon srednjoškolskog obrazovanja, fakulteta... Zapravo je važan za cjeloživotno obrazovanje i napredak. „Školska je knjižnica mjesto partnerskog odnosa učenika, nastavnika i knjižničara, jer omogućuje učeniku da samostalno bira i predlaže teme i sadržaj svog rada, uči i istražuje. Osim toga ona je i otvorena za promjene, jer se znanstvene činjenice, tehnološka dostignuća i uvjeti života stalno mijenjaju.“⁴

U praksi mnoge školske knjižnice nemaju ni adekvatan prostor ni adekvatnu IKT opremu kako bi taj cjeloživotni proces kvalitetno zaživio. Iako je „Škola za život“ već četiri godine u punom zamahu i značajno se ulaže u IKT opremu samih škola, osnovnoškolske su knjižnice, barem one u manjim školama i sredinama, prilično zakinite po tom pitanju. Doduše i nadležno ministarstvo i osnivači škola imaju zakonsku obvezu financiranja školskih knjižnica i često se spominjala neravnomjerna razvijenost školskih knjižnica na razini županija i na razini države. Toga je sve manje otkako se uvidjela važnost ulaganja u odgojno obrazovni sustav. „Primjena suvremenih informacijsko –komunikacijskih tehnologija (ICT) postala je neizbježna u svim životnim područjima pa tako i u procesu učenja.“⁵

Činjenica jest da svaka školska knjižnica ovisi o financijskoj moći osnivača škole i preraspodjeli financija unutar same osnovne škole. I doista se (grado)načelnici, ravnatelji, školski knjižničari i računovodstva trude opremiti „svoje“ školske knjižnice

³ Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj. (20. 6. 2022.) https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_150.html

⁴ Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj. (20. 6. 2022.) https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_150.html

⁵ Čukušić, M.;Jadrić, M., e- učenje : koncept i primjena. Zagreb : Školska knjiga, 2012. Str.12

najbolje što mogu. Ali ponekad, a usudila bih se reći i vrlo često, nema dovoljno financijskih sredstava ni za adekvatnu IKT opremu učionica, a kamoli školskih knjižnica. Međutim, školski je knjižničar pravi umjetnik u svojoj struci i zna se snaći u svakoj situaciji i prilici. Tako da se projekti, susreti, radionice, izvannastavne aktivnosti ... u slučaju neadekvatne IKT opreme u školskoj knjižnici ipak odrade, ali u nekim drugim prostorima škole, koji su opremljeniji. Tu je onda potrebna nesebična suradnja, organizacija i korelacija između učitelja, učenika i samih knjižničara.

Bilo bi mnogo jednostavnije da se Ministarstvo znanosti i obrazovanja, ali i Ministarstvo kulture i medija dogovore i međusobno potpomognu te da se pravilnici i standardi vezani za školske knjižnice konačnu usuglase i da se proglasi novi dugo očekivani Standard za školske knjižnice, važećim.

3. IKT OPREMA – USPOREDBA STANDARDA

Prema Standardu za školske knjižnice „Svakako treba predvidjeti potrebe korisnika i zahtjeve ostvarenja programa rada školske knjižnice za sljedećih 20 godina.“⁶ Već kad CARNET (Hrvatska akademska i istraživačka mreža) započinje postupak javne nabave IKT opreme kao nastavak II. faze programa „e-Škole: Cjelovita informatizacija procesa poslovanja škola i nastavnih procesa u svrhu stvaranja digitalno zrelih škola za 21. stoljeće“⁷ za očekivati je da će se u skorije vrijeme isto dogoditi i sa školskim knjižnicama.

3.1. STANDARD ZA ŠKOLSKE KNJIŽNICE iz 2000. godine

Članak 21. i Članak 23. spomenutog Standarda iz 2000. godine (NN 34/2000) koji govore o prostoru i osnovnom namještaju koji treba imati svaka školska knjižnica usko su povezani sa temom ovog rada jer o njima kao i o financijama škole i osnivača ovisi kvaliteta, brojnost i smještenost IKT opreme unutar same školske knjižnice. Naime, svaka bi školska knjižnica trebala biti prilagođena broju učenika i potrebama svoje škole. Trebala bi imati dovoljno prostora da smjesti cijeli razred kako bi se

⁶ Standardi za školske knjižnice „Narodne novine“, br. 34/00: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2000_03_34_698.html (22. 9. 2022.)

⁷ Istraživanje tržišta - IKT oprema (učenički uređaji za školske učionice). (3. 10. 2022.) <https://www.carnet.hr/istrazivanje-trzista-ikt-oprema-ucenicki-uredaji-za-skolske-ucionice/>

neometano odvijao rad u skupinama, ali i dio za pojedinačni rad. Isto tako treba imati i jedinice za rad na računalima te adekvatan multimedijalni prostor. Sve nabrojano i još mnogo toga (poput osvjetljenja, zaštite od: vlage, požara, poplava, krađe ...) uvelike utječe na brojnost i kvalitetnu IKT opremu u knjižnici, ali i na sam rad u i na njoj.

Još uvijek aktualni Standard navodi potrebnu opremu i pomagala potrebna za adekvatan rad u školskoj knjižnici. Osnovnu tehničku opremu čine: računala, telefon, telefax, AV oprema, oprema za brzi prijenos podataka (mreža), pisači i multimedija. Za uporabu neknjižne građe navode se pomagala poput: 2 komada televizora, audiolinije (CD), grafoskopa, 2 komada dijaprojektora, 2 komada videokamere, 3 komada videorekordera, miksete za ton, 3 komada računala, miks pult za sliku, multimedija, kolutni magnetofon za ton i slušalice za individualnu uporabu AV građe. Školska bi knjižnica (prema napomeni iz Standarda) trebala nabaviti što suvremeniju opremu radi što adekvatnije i kvalitetnije uporabe programa koji bi se upotrebljavali za nastavu, za brže pretraživanje baza podataka i za unapređivanje rada knjižničara i knjižnice. Isto tako školske su knjižnice dužne, prema ovom Standardu, postupno uskladiti svoju djelatnost, ali i sukladno financijskim sredstvima osiguranim za tu namjenu.

Suvišno je spomenuti kako su ova navedena oprema i pomagala zastarjeli i sva sreća da postoji dugo očekivani, novi Standard koji samo što nije zaživio i na papiru jer u stvarnosti on jest zaživio. Naši knjižničari diljem Republike Hrvatske kako u srednje tako i u osnovne škole te dječje vrtiće već odavno uvode novu IKT opremu i programe koji ju prate sukladno mogućnostima škole i osnivača.

3.2. NOVI STANDARD ZA ŠKOLSKE KNJIŽNICE

Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti stupio je na snagu u veljači 2019. godine. Na snagu, nadamo se, uskoro stupa i „novi Standard za školske knjižnice“ koji će ugledati svjetlo dana, a koji je u mnogočemu, očekivano, detaljniji i bogatiji od „starog“ Standarda. Pokušalo se uvelike misliti na nove tehnologije, programe i opremu koji prate odgojno obrazovni proces te plan i program Cjelovite kurikularne reforme, „Škole za život“.

U „novom“ Standardu, članku 27., koji je posvećen tehničkoj i računalnoj opremi, predviđena je uporaba suvremene tehnologije. Uvelike se nastoji predvidjeti i predložiti

bogatstvo novih tehnologija koje se nude na tržištu, a koje olakšavaju rad i školskih knjižničara i ostale struke u školi. Samim time olakšavaju rad i učenje učenicima te ih i na taj način privlače u školsku knjižnicu kao mjesto za interdisciplinarno i cjeloživotno učenje.

U nastavku je nabrojeno što sve „novi“ Standard⁸ predviđa pod tehničkom i računalnom opremom unutar same školske knjižnice:

- telefonski priključak s dvije slušalice (jedna bežična),
- telefaks (mogućnost kopiranja i A4 ispisa),
- kopirni stroj (i pisač i skener uza nj),
- TV prijamnik Smart TV 3D,
- pristup kablovoj, satelitskoj i IP televiziji s obrazovnim sadržajima na hrvatskom jeziku (Discovery programi, Animal Planet, History Channel...),
- pametna ploča,
- video projektor,
- digitalni fotoaparati i video kamera,
- zaštita od prenapona za računala,
- UPS napajanje za računala,
- računalo za knjižnično poslovanje (s knjižničnim softverom, RFID čitačem, čitačem crtičnog koda i QR koda, laserskim printerom),
- računalo za ostale poslove (obrada teksta, grafike, prezentacije, tablični kalkulator ..) s pisačem i printerom u boji za ispis A2, A3 i A4 formata papira, slušalicama s mikrofonom i web-kamerom,
- server za multimedijalni knjižnični sadržaj,
- računalo za pristup knjižničnom katalogu, udaljenim bazama podataka, softver vezan uz kurikulum ...,
- računala za korisnike sa slušalicama, mikrofonom i web-kamerom (i to najmanje 5 komada za škole do 400 učenika, 10 komada za škole do 800 učenika i najmanje 15 komada za škole s više od 800 učenika),
- E-čitač za svakog odgojno- obrazovnog radnika koji se njime zna služiti, najmanje jedan po razrednom odjelu,

⁸ Standard za školske knjižnice: <https://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Standard-za-%C5%A1kolske-knji%C5%BEnice.pdf> (22. 9. 2022.)

- prijenosno računalo,
- tablet,
- smartphone elektroničko povećalo za slabovidne učenike (stolno ili prijenosno),
- mrežni tintni pisač u boji i laserski crno-bijeli (po jedan na svakih 10 računala),
- vanjski memorijski uređaj velikog kapaciteta (za izradu pričuvnih kopija),
- RAID sustav za dnevnu izradu pričuvnih kopija,
- stroj za spiralni uvez listova i za uvez lijepljenjem,
- plastifikator za A4 papir,
- CD reproduktor s pojačalom i zvučnicima,
- DVD/HD reproduktor,
- kućno kino,
- fleksibilna projekcijska kamera,
- karaoke komplet,
- google-naočale,
- alarmni sustav protiv krađe.

Računala trebaju imati brz i pouzdan pristup internetu. Sva se oprema treba redovito održavati i po mogućnosti obnavljati i ažurirati kako bi bila prilagođena novim programima.

Suvremena tehnologija podrazumijeva i nove, suvremene programe koje će korisnici i školski knjižničari moći i znati koristiti. Uloga i odlike bilo koje knjižnice odražavaju se i u izgledu prostora same knjižnice, namještaju i opremi u njoj. Inovativnost školskog knjižničara ključna je za objedinjavanje svih uvjeta u knjižnici, iskoristivost tih uvjeta te za njihovu primjenjivost u praksi.

Prof. dr. S. Špiranec primjećuje kako je učenik u stalnoj interakciji s informacijskim okruženjem gdje stvara svoje znanje umjesto da ga samo pasivno prima. „Uključen je u otkrivanje znanja i uči iz interakcije s raspoloživim izvorima.“⁹ Da bi sve ovo gore nabrojano bilo moguće potrebno je, kako i sam Standard nalaže, imati kvalitetan knjižnični fond i knjižnu građu, funkcionalan i udoban prostor, inovativne knjižničare koji rade na sebi, ali i suvremenu tehnologiju koju prate suvremeni programi. Jer

⁹ Špiranec, Sonja: Što je e-učenje bez metapodataka. 2010. 13. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture (25.-27.11.2009.; Rovinj, Hrvatska) Ur. Willer, Mirna i Faletar Tanacković, Sanjica. Hrvatsko knjižničarsko društvo. Zagreb. Str. 77

„istraživačko učenje je pristup kojim učenici uče kako učiti u informacijski bogatom okruženju, što je danas jako važno.“¹⁰Svakako je cilj da učenici razviju svoje mogućnosti i postanu kompetitivni u istraživanju putem tehnologije jer to utječe na njihove životne vještine, cjeloživotno učenje i napredovanje, ali i na svakodnevicu.

¹⁰ Kuhlthau, C.C.; Maniotes, L.K.; Caspari, A.K. Vođeno istraživačko učenje : učenje u 21. stoljeću. Zagreb : Školska knjiga, 2018. Str. 152

4. IKT OPREMLJENOST: E-OBRAZOVANJE I E-UČENJE

Uz korištenje IKT opreme i programa koji ju prate nužno je spomenuti i e-obrazovanje ili e-učenje. U literaturi se javljaju mnoge definicije, poput one autora Ćukušić i Jadrić koje objašnjavaju e-učenje kao učenje „uz pomoć elektroničkih medija, posebno uz pomoć računala i interneta te osvrta na tehnologiju isporuke samog materijala za učenje.“¹¹ Naravno, možemo imati i idealno opremljenu školsku knjižnicu sa najnovijim alatima i programima, a koji nisu dovoljno u uporabi tako da je prof. Afrić u pravu kad kaže da „što se tiče e-obrazovanja, mnogo je važnije kako se tehnologije e-obrazovanja koriste nego koja se od pojedinih tehnologija koristi.“¹²

Dr. Krešimir Pavlina u radu „Osnovne odlike sustava za elektroničko učenje“ detaljno je sve osnovne odlike sustava za elektroničko učenje opisao i pojasnio:

- prilagodljivost i proširivost
- mogućnost ponovne iskoristivosti obrazovnih materijala
- pristupačnost
- interoperabilnost
- skalabilnost
- sigurnost
- podržavanje standarda
- isplativost
- trajnost
- iskoristivost postojeće računalne infrastrukture.¹³

Kvalitetnu IKT opremu i programe u svrhu e-obrazovanja upotrebljavaju školski knjižničari za potrebe knjižnice ili potrebe učenika i učitelja tako da „e-učenje u knjižnicama uključuje niz postupaka (...) digitalizacija tiskane građe, pretraživanje elektroničke građe koja se nalazi u bazama podataka i njezino citiranje za potrebe nastave, pretraživanje weba i preuzimanje sadržaja s weba za potrebe nastave učitavanjem ili ispisivanjem, izrada slajdova korištenjem sadržaja s weba kako bi se

¹¹ Ćukušić, Maja; Jadrić, Mario / E-učenje: koncept i primjena, Zagreb: Školska knjiga, 2012. Str. 13

¹² Afrić, Vjekoslav. 2014. Tehnologije e-obrazovanja i njihov društveni utjecaj. Informacijska tehnologija u obrazovanju, znanstvena monografija. Ur. Lasić-Lazić, Jadranka. Zavod za informacijske studije. Zagreb. Str. 16

¹³ Pavlina, Krešimir. 2014. Osnovne odlike sustava za elektroničko učenje. Informacijska tehnologija u obrazovanju, znanstvena monografija. Ur. Lasić-Lazić, Jadranka. Zavod za informacijske studije. Zagreb. Str. 25 – 31

posebnim alatom stranice pokazale kao tzv. screenshot.“¹⁴ Još su brojni primjeri uporabe kvalitetnih programa koji prate rad knjižničara za izradu e-plakata, e-slikovnica, e-pozivnica ili obavijesti, e-izložbi ... ali isto tako i za izradu svih tih finalnih proizvoda u našoj stvarnosti koji su opipljivi, prelaze iz ruke u ruku, taktilni su.

„U relevantnim definicijama e-učenja i procesa vezanih uz njega kaže se da je obrazovna institucija osobito važna u organizaciji cijelog procesa, u planiranju i pripremi materijala učenja i pružanja usluga potpore učenicima ili studentima te u omogućavanju dvosmjerne komunikacije.“¹⁵ Kad je ta suradnja, obrazovne institucije i same knjižnice na visokom nivou, kad ima dovoljno financijskih sredstava za nabavu kvalitetne IKT opreme i programa te kad knjižničar ulaže u svoje znanje i učenje, zna kako pridobiti i učenike i učitelje u svoju knjižnicu, tada školska knjižnica unutar škole i zajednice postaje idealno mjesto za učenje i e-učenje, za cjeloživotno obrazovanje i e-obrazovanje..

„Današnji učenici odrasli su okruženi tehnologijom te razmišljaju i obrađuju informacije na bitno drugačiji način od svojih prethodnika stoga se više ne postavlja pitanje treba li i kada uvesti tehnologiju u obrazovanje, već samo kako.“¹⁶

Prema Lovrinčević, Kovačević, Lasić-Lazić i Banek (2005.) „postajemo svjesni da informacijski pismen učenik uspješno i učinkovito pristupa informacijama te vrednuje te iste informacije na različite načine kritički i kompetentno. Isto tako važno je naučiti učenike da točno koriste informacije i na svoj način, kreativno i smisleno.“¹⁷ Tu kreativnost i školski knjižničar potiče u svom neposrednom radu s učenicima i planiranju različitih aktivnosti unutar i izvan knjižnice. Knjižničar je vrlo važan u poticanju kreativnosti kod učenika, a to mogu kvalitetno odraditi sa adekvatnom IKT opremom koju će koristiti u e-učenju i obrazovanju. Isto tako, važno je znati i moći istražiti istinitost na internetu dostupnih informacija. Na taj se način učenike usmjerava

¹⁴ Horvat, Aleksandra; Živković, Daniela. 2009. Knjižnice i autorsko pravo. Hrvatska sveučilišna naklada. Zagreb. Str. 122

¹⁵ Vuksanović, Irena. 2009. Mogućnosti za e-učenje u hrvatskom obrazovnom sustavu. Napredak 150/3-4. 451– 466. <http://hrcak.srce.hr/file/123254> (2.2.2023.)

¹⁶ Integracija digitalne tehnologije u učenje i poučavanje i poslovanje škole: https://pilot.e-skole.hr/wp-content/uploads/2018/04/Prirucnik_Integracija-digitalne-tehnologije-u-ucenje-i-poucavanje-i-poslovanje-skole.pdf (3. 10. 2022.)

¹⁷ Lovrinčević, J.; Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Banek, Z., Znanjem do znanja : prilog metodici rada školskog knjižničara, Zagreb : Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2005. Str.47.

na kritički pristup, promišljanje i zaključivanje ne samo u web okruženju već u cjeloživotnim situacijama.

Svima je na ponos takvog učenika iz školskih klupa poslati u svijet informacija, cjeloživotnog učenja i obrazovanja, poslovanja, stvaralaštva...u život.

5. ISTRAŽIVANJE

Dr. sc. Irena Vuksanović još 2009. godine¹⁸ navodi kako je broj naših učenika po računalu čak dvostruko veći od europskog prosjeka. Tada smo bili na razini najlošijih po IKT opremljenosti u Europskoj Uniji. Predvidjela je kako će uvođenje informacijsko komunikacijske tehnologije ići sporije od europskog prosjeka

Istraživanje u ovom radu je provedeno kako bi se utvrdilo stanje, brojnost i kvaliteta IKT opreme u istarskim osnovnoškolskim knjižnicama te koliko ih i na koji način školski knjižničari upotrebljavaju, za što ih koriste i kada. Isto tako istraženo je i koliko sami knjižničari sudjeluju u usavršavanju tehnika uporabe novijih programa koji prate novu tehnologiju i koji su to programi i aplikacije. Osim toga, dat je naglasak i na istraživanje koliko se i kako istarski osnovnoškolski knjižničari stručno samousavršavaju (online) kako bi mogli biti inovativni, kvalitetni i stručni. Prateći aktualnosti u korištenju informatičko komunikacijske tehnologije te programa i alata koji ih prate knjižničar i školska knjižnica postaju mamac za e-učenje i e-obrazovanje svojih korisnika.

5.1. STRUKTURA UZORKA

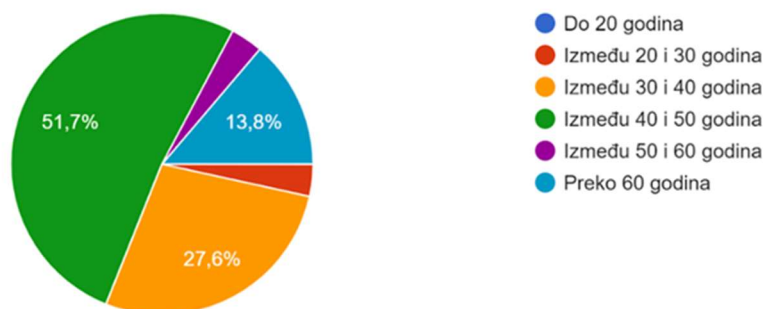
Od 44 osnovnoškolska knjižničara Istarske županije, njih je 29 odgovorilo na anketni upitnik što je čak 65,9 %. Nije relevantno za ovo istraživanje kojeg su spola pa to pitanje nije ni postavljeno.

Prema grafičkom prikazu evidentno je da se dobna struktura ispitanih školskih knjižničara većinom kreće između 40 i 50 godina, njih 15 ili 51,7 %. Njih 8 ili 27,6 % je u dobi između 30 i 40 godina, a čak četvero 13,8 % starije od 60 godina. Podjednako ih je mlađih od 20 godina i onih od 20 do 30 godina starosti, tj. jedan ili 3,45 % po svakoj dobnoj skupini. Prosječna dob ispitanih školskih knjižničara je 44 godine.

¹⁸ Vuksanović, Irena. 2009. Mogućnosti za e-učenje u hrvatskom obrazovnom sustavu. Napredak 150/3-4. (2.2.2023.) <http://hrcak.srce.hr/file/123254>

Koliko imate godina?

29 odgovora

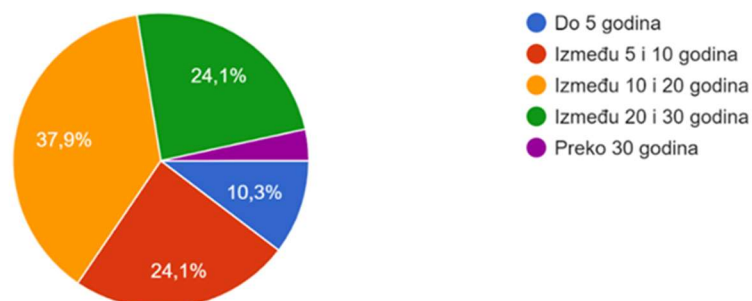

Grafikon 1. Starosna dob ispitanika istraživanja

Na pitanje o godinama radnog iskustva u školskim knjižnicama podjednak broj ispitanika, njih 7 ili 24,1 %, radi u knjižnici između 5 i 10 godina te između 20 i 30 godina. Najviše knjižničara je sa radnim iskustvom između 10 i 20 godina, čak 11 ili 37,5%. Mladih knjižničara ili pak onih koji su se zaposlili u školskoj knjižnici unutar posljednjih 5 godina je 10,3 % ili njih petero. Najmanje je onih koji imaju preko 30 godina radnog iskustva na ovom radnom mjestu, ali ima ih, njih 3,6 % ili jedan školski knjižničar. Prosječno radno iskustvo ispitanih osnovnoškolskih knjižničara je 15 godina rada.

Koliko imate godina radnog iskustva u školskoj knjižnici?

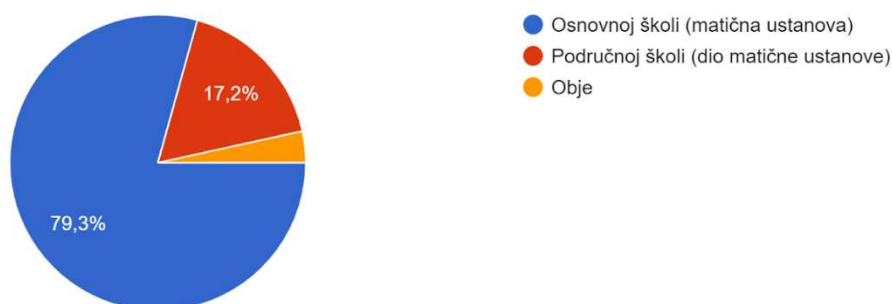
29 odgovora

Grafikon 2. Godine radnog iskustva u knjižnici

Grafički prikaz u nastavku pokazuje da velika većina ispitanih knjižničara radi samo u matičnim osnovnim školama, njih 23 ili 79,3 %. Petero njih radi u područnim školama (17,2%) i jedna osoba radi i u matičnoj i u područnoj školi (3,4 %).

Trenutno ste zaposleni kao knjižničar/ka u:
29 odgovora

Grafikon 3. Mjesto rada knjižničara

5.2. INSTRUMENT ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je provedeno anonimnim anketnim upitnikom upućenom osnovnoškolskim knjižničarima na ispunjavanje, a ravnateljima osnovnih škola Istarske županije na uvid. Anketni upitnik sadrži dvadeset pet pitanja, od toga šest pitanja otvorenog tipa, četiri pitanja poluotvorenog tipa, a ostala su pitanja zatvorenog tipa. Pitanja u anketi su nedvosmislena i jednostavna te ne zahtijevaju više od sedam minuta vremena za ispunjavanje. Sastavljena anketa je poslana online upitnikom napravljenim u Google Forms-u na e-mail adrese svih ravnatelja osnovnih škola u Istarskoj županiji, na uvid i odobrenje, a osnovnoškolskim knjižničarima osobno na njihove e mail adrese. Odmah na početku anketnog upitnika objašnjeno je kako je isti anonimna i koja je njegova svrha.¹⁹

5.3. ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA

Cilj ovog istraživanja je bio utvrditi kvantitetu, kvalitetu i suvremenost u informacijsko-komunikacijskoj tehnologiji te programima i digitalnim alatima koji ju

¹⁹ Potpuni anketni upitnik dostupan je na e-adresi:
https://docs.google.com/forms/d/1GziA_CyVot_yJOUijILUry_ozkBpQQUiya3UJ74PKJs/edit?sharingaction=ownershiptransfer&ts=63cea753

prate unutar osnovnoškolskih knjižnica Istarske županije. Isto tako istraženo je i prikazano koliko su knjižničari zadovoljni opremom i programima, čime se od navedenog služe, kako se usavršavaju i na koji način uvode i privlače svoje učenike u knjižnicu, na koji način sudjeluju u životu škole... Samim time anketni je upitnik poslan ciljanoj skupini; osnovnoškolskim knjižničarima Istarske županije, koji svakodnevno upotrebljavaju tu tehnologiju i programe u svom radu. Dobiveni rezultati su u nekim segmentima poražavajući (primjerice kod broja računala za korisnike) dok su u drugim segmentima vrlo pozitivni. Za pretpostaviti je da su i školski knjižničari, ali i korisnici (učenici, učitelji ...) nezadovoljni kvalitetom i kvantitetom postojeće IKT opreme, posebice brojem računala za korisnike unutar njihove knjižnice što je istraživanje i dokazalo. Kako u ovom slučaju i kvaliteta rada u knjižnici ovisi o tome, naravno da većina ispitanika strepi ka boljoj i novijoj opremi u svojim knjižnicama. Postojeća su računala već toliko stara da im je prijeko potrebna zamjena kako bi podržavala nove programe i aplikacije te olakšala rad u knjižnici i učinila ga zanimljivijim.

5.3.1. Kvantiteta i kvaliteta IKT opreme u osnovnoškolskim knjižnicama IŽ

Istraživanje je pokazalo kako su poražavajući rezultati broja računala za korisnike knjižnice u odnosu na broj učenika po osnovnim školama. Njih 11 (38%) je odgovorilo kako nemaju nijedno dodatno računalo za korisnike unatoč tome što je u nekim školama veliki broj učenika, tako da imamo i školsku knjižnicu koja za svoja 533 učenika nema nijedno računalo za korisnike. Njih desetero (35%) knjižničara navodi kako imaju po jedno računalo za korisnike, ali ponovno se javlja sraz u omjeru jer postoji osnovnoškolska knjižnica sa jednim računalom na 800 učenika. Pet osnovnoškolskih knjižnica (17%) ima po dva računala na velik broj učenika (od 250 do 640). Jedna knjižnica (3%) se približila „novom“ Standardu jer ima 4 komada računala za korisnike na 640 učenika. Dvije knjižnice (7%) bude nadu u sustav opremanja jer imaju 5 komada računala na 195 učenika i čak iznenađujućih 24 komada računala na 572 učenika. No, budući je ispitana osoba u sljedećem pitanju o zadovoljstvu brojem računala u knjižnici odgovorila kako nije zadovoljna, zaključujem da se brojka u ispunjavanju upitnika, nažalost, omakla. Isto tako na kraju ankete, u napomeni iste osobe, navedeno je kako bi trebalo opremiti školsku knjižnicu sa nekoliko novijih računala, što potvrđuje moju tezu da se radi o pogrešci upisa broja računala za korisnike. IKT oprema prema starom Standardu iz 2000. godine polako otpada i

zamjenjuje ju nova oprema i programi koji ju prate, zanimljivije aplikacije i dodaci, ali ne u dovoljnom broju.

Broj učenika u školi	Broj računala za korisnike u knjižnici	Broj učenika po računalu
250	2	125
324	0	0
470	1	470
178	0	0
640	4	160
195	5	39
296	1	296
146	0	0
54	1	54
430	2	215
298	1	298
120	0	0
210	1	210
198	0	0
800	1	800
261	0	261
180	1	180
88	0	0
58	1	58
640	2	320
572	24	23,83
93	1	93
533	0	0
456	2	228
89	0	0
67	1	67
55	0	0
?	0	0

Tablica 1.. Broj računala za korisnike / broj učenika u školi

Rezultati istraživanja o broju računala za korisnike u osnovnoškolskim knjižnicama u odnosu na broj učenika u istoj školi govore sami za sebe. Logično je da je većina školskih knjižničara nezadovoljna tim brojem. Više od $\frac{3}{4}$ ispitanika, njih 23 (ili 79,3%) su nezadovoljni. Njih šestoro (ili 20,7%) je zadovoljno, ali jedno od njih navodi kako učenici koriste svoje školske tablete za rad u školskoj knjižnici.

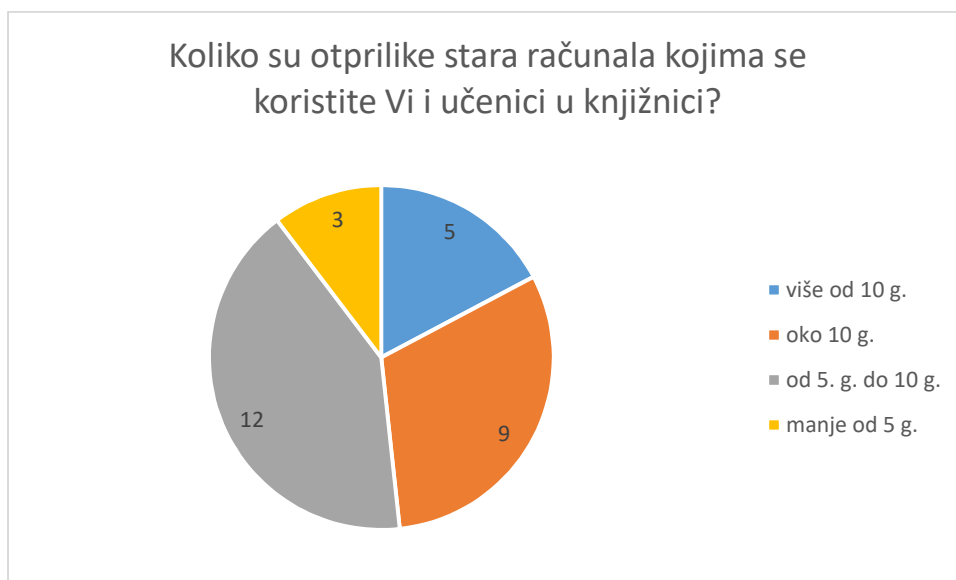
Smatrate li da je dovoljan broj računala u odnosu na broj učenika u školi?

29 odgovora

Grafikon 4. Stupanj slaganja: broj računala za korisnike u odnosu na broj učenika u školi

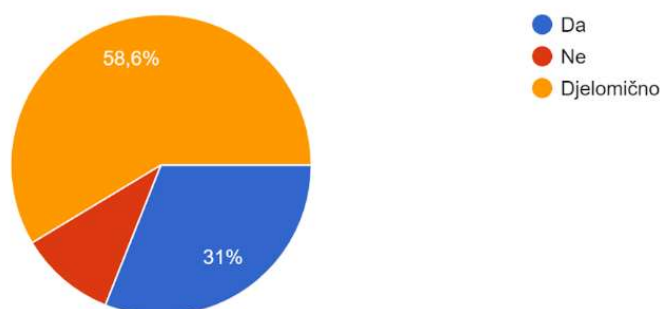
Postojeća računala unutar osnovnoškolske knjižnice koje koriste učenici, učitelji i sami knjižničari, kako navode ispitanici, prilično su stara. Čak 9 ispitanika (ili 31%) navodi kao su ima računala stara oko 10 godina. Većinom se starost računala kreće od 5 do 8 godina starosti (12 knjižnica ili 41%). Pet knjižnica (17%) ima računala stara oko 2 do 3 godine, ali zato barem troje (11%) njih tvrdi kako su njihova računala stara više od 14 godina. Za pretpostaviti je da starija računala nisu dovoljno brza ni jaka da bi mogla podržavati sve željene i potrebne programe i aplikacije kojima se školski knjižničari, učenici i učitelji trebaju i/ili žele koristiti.

Grafikon 5. Starost postojećih računala

U donjem grafikonu prikazana je procjena ispitanika, na temelju iskustva, koliko su postojeća računala snažna za pokretanje suvremenih programa i aplikacija. Vjerojatno baš zbog starosti računala većina ispitanika (njih 17 ili 59%) je djelomično zadovoljna snagom i referencama njihovih računala. Devetero ispitanika (31%) je zadovoljno snagom svojih računala, a troje njih (11%) je nezadovoljno. Tu pripadaju oni ispitanici koji imaju računala starija od 14 godina.

Računala su dovoljno snažna da bi se na njemu pokretali suvremeni programi i aplikacije?
29 odgovora

Grafikon 6. Procjena snage postojećih računala

U anketnom pitanju „Što od tehnologije posjedujete u školskoj knjižnici i koliko komada?“ na izbor je dat popis IKT opreme prema postojećem Standardu iz 2000. godine i oprema prema očekivanom „novom“ Standardu za školske knjižnice.

Usprkos 21. stoljeću jedna knjižnica nema nikakvo računalo (ni za djelatnika ni za korisnike), a riječ je o knjižnici u područnoj školi. Veseli činjenica da svi ostali imaju većinom po jedno računalo za djelatnika, a jedna knjižnica čak 5 računala i pratećih programa. Svi imaju brzi pristup internetu, a to uvelike olakšava rad i knjižničaru koji nema nikakvo računalo. Samo 12 knjižnica ima projektor (jedna knjižnica i više od 5 komada), a čak 17 njih nema ga uopće dok pametnu ploču ima ta ista knjižnica, a ostale ju uopće nemaju. Printer nema 11 knjižnica, a jedan i više printera ih ima većina, njih 18 (jedna knjižnica čak više od 5 printera). Fotokopirni aparat ima samo 5, a skener posjeduje njih 9 knjižnica. Osam knjižnica ima svoj digitalni aparat, a njih 6 i digitalnu kameru. Po jedan plastifikator ima više od 50 % knjižnica, njih 16. Osamnaest osnovnoškolskih knjižnica ima telefon ili službeni mobitel. Devet knjižnica ima kasetofon, a 14 od njih ima TV ostali ih nemaju uopće. Tri knjižnice nemaju zvučnike,

a ostali ih imaju barem po jedan par. Većina nema DVD/CD reproduktor ni multifunkcijski uređaj, samo 13 knjižnica ga posjeduje. Server za multimedijalni knjižnični sadržaj ima samo jedna knjižnica. Računalo za korisnike (sa slušalicom, mikrofonom i web kamerom) ima samo 11 knjižnica (ponovno se ističe jedna sa više od 5 komada takvih računala). Opremu i programe za multimedijalnu obradu te tablet, video projektor i projekcijsko platno ima samo 6 knjižnica. Dvije knjižnice imaju CD reproduktor s pojačalom i zvučnicima, grafoskop i video rekorder. Jedna knjižnica ima čak 5 E-čitača. Niti jedna knjižnica (0%) nema elektroničko povećalo za slabovidne učenike, dijaprojektor, miksetu za ton, miks pult za sliku ni kolutni magnetofon za ton.

IKT oprema prema Standardima	Broj knjižnica s opremom	Količina IKT opreme u knjižnici								
		kom	0	1	2	3	4	5	>5	
Računalo za djelatnika i program za cjelokupno knjižnično poslovanje	28/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5	
			1	23	3	1				1
Brzi pristup internetu	29/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5	
			0	20	4	3				2
Projektor	12/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5	
			17	11						1
Pametna ploča	1/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5	
			28	1						
Printer	18/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5	
			11	15	1	1				1
Fotokopirni aparat	5/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5	
			24	5						
Skener	9/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5	
			20	8						1
Digitalni fotoaparat	8/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5	
			21	7	1					
Digitalna kamera	6/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5	
			23	6						
Plastifikator	16/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5	
			13	15						1

Telefon ili mobitel	18/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5
			11	16	1				1
Kasetofon	9/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5
			20	9					
Televizor	14/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5
			15	14					
Zvučnici	26/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5
			3	18	7				1
Multifunkcijski uređaj (printer, skener i fotokopirni aparat u jednom)	13/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5
			16	12	1				
Server za multimedijalni knjižnični sadržaj	1/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5
			28	1					
Računala za korisnike (sa slušalicama, mikrofonom i web kamerom)	11/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5
			18	8	2				1
Oprema i programi za multimedijalnu obradu	6/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5
			23	6					
Tablet	6/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5
			23	5	1				
Video projektor	5/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5
			24	4	1				
Projekcijsko platno	6/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5
			23	5					1
Elektroničko povećalo za slabovidne učenike (stolno ili prijenosno)	0/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5
			29						
E-čitač	1/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5
			28	1					
CD reproduktor s pojačalom i zvučnicima	2/27	kom	0	1	2	3	4	5	>5
			27	2					
DVD/CD reproduktor	13/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5
			16	13					
Grafoskop	2/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5
			27	2					
Dijaprojektor	0/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5
			29						

Videorekorder	2/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5	
			27	2						
Mikseta za ton	0/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5	
			29							
Miks pult za sliku	0/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5	
			29							
Kolutni magnetofon za ton	0/29	kom	0	1	2	3	4	5	>5	
			29							

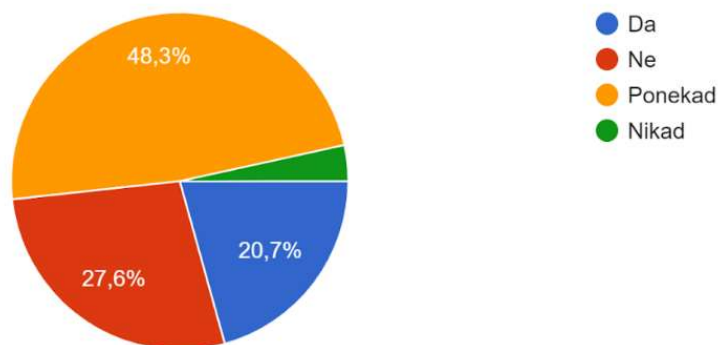
Tablica 2. IKT oprema prema Standardima

Evidentno je, i za očekivati, da se starija oprema više ne koristi jer ju je zamijenila ili ju postepeno zamjenjuje nova oprema, multifunkcionalna, brža, efikasnija i lakša za rad.

Iz sljedećeg pitanja i odgovora iščitavamo kako učenici ponekad koriste postojeću IKT opremu u školskoj knjižnici, u njih 14 ili 48,3 %. Naravno tamo gdje te opreme nema ne mogu ju ni koristiti, u toj jednoj knjižnici (3,4%). Čak u 20,7% ili u 6 školskih knjižnica ju stalno koriste, a u 27,6 % ili unutar njih 8 ne koriste postojeću IKT opremu.

Učenici koriste postojeću IKT opremu u školskoj knjižnici?

29 odgovora

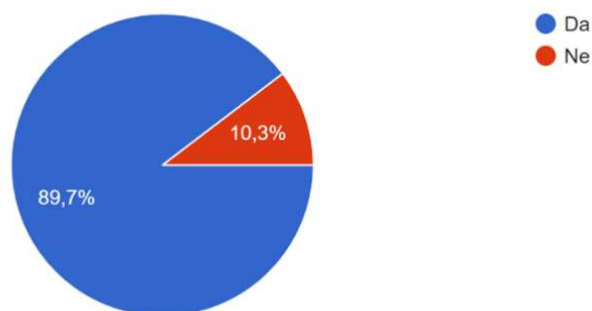
Grafikon 7. Korištenje postojeće IKT opreme od strane učenika

5.3.2. IKT oprema: programi i alati

Istraživanje je ponovno dokazalo kako je školski knjižničar taj koji svojom željom za znanjem, samousavršavanjem i cjeloživotnim učenjem može i hoće školsku knjižnicu približiti učenicima i učiteljima te ju učiniti posebnim mjestom za učenje i napredovanje; unatoč starosti i brojnosti opreme unutar školske knjižnice. Velika većina ispitanika, njih 26 (oko 90%), upotrebljava osnovne programe i uređaje za obradu fotografija, uređivanje teksta i vizualno prikazivanje ideja i rješenja.

Upotrebljavate li osnovne programe i uređaje za obradu fotografija, uređivanje teksta i vizualno prikazivanje ideja i rješenja?

29 odgovora

Grafikon 8. Uporaba osnovnih programa i uređaja za obradu

U anketi, kod pitanja otvorenog tipa, navedeno je mnoštvo poznatih i manje poznatih digitalnih alata i programa koje ispitanici knjižničari koriste u svom radu. To dokazuje njihovu inventivnost i maštovitost te ustrajnost u usavršavanju i pružanju kvalitetne usluge svojim korisnicima, školama i zajednici. Samo je dvoje navelo kako ne koristi nikakve programe, a ostali su nadmašili sva očekivanja. Većina, zapravo njih 18 školskih knjižničara koristi Canvu kao alat za grafički dizajn. Više od 50 % knjižničara koristi više od 5 programa i/ili aplikacija za obradu i uređivanje fotografija, teksta ..., a neki po osam i više.

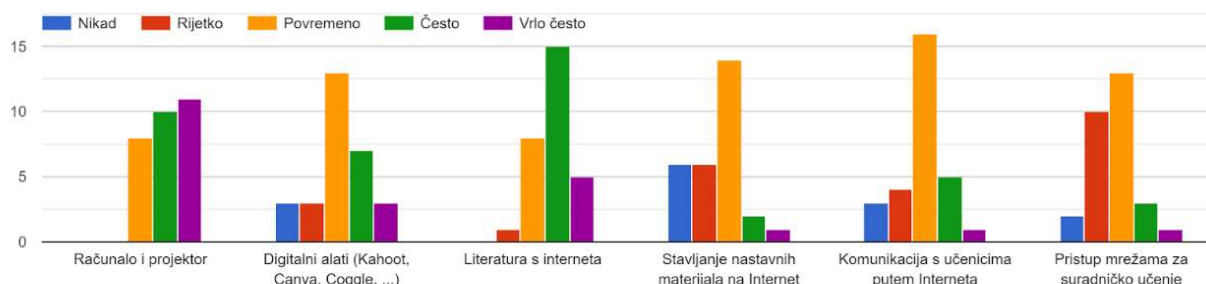
U nastavku su nabrojani svi programi i alati koje ispitanici koriste za obradu teksta, fotografija i idejnih rješenja: Canva, PowerPoint, Publisher, Sites, Issuu, Match The Memory, Anyflip, Genially, Quizizz, BookCreator, WordWall, Mentimeter, Padlet, Sway, Kahoot, Zoom, Photoscape, Powtoon, Metel, Baltazar, Power Point, Wikipedija, YouToube, Teams, Emaze, Learningapps, Google Forms, Google sites, Classroom,

Piktochart, Prezi, Bojanje 3D, Artsteps, Moviemakee, Myquiz.ORG, MS alati, Cleanup.pictures, QR Code generator.

Unutar svake knjižnice trebao bi biti omogućen mini kutak samo za korisnike knjižnice. Neke osnovnoškolske knjižnice zbog skućenog prostora to nemaju. To ne znači da školski knjižničar ne daje sve od sebe da privuče i radi s učenicima, medijski ih i informacijski obrazuje i odgaja kad god mu se pruži prilika. Internet u knjižnici, koji je besplatan, omogućuje korištenje mnogih mrežnih pomagala i alata za učenje i poučavanje u njoj. Sljedeći odgovori ispitanika to i dokazuju. Ne koriste svi sve navedene primjere programa i alata na knjižničnoj IKT opremi (svojoj i/ili korisničkoj), što nije niti bio cilj istraživanja, već dokazuje da se znaju služiti i da su im korisni. Na taj način istražuju internetske mogućnosti, educiraju sebe i korisnike putem literature s interneta, prilažu nastavne materijale na Internet, a zapravo komuniciraju s učenicima, omogućuju suradničko učenje i sebi i njima te pripremaju učenike za cjeloživotno obrazovanje.

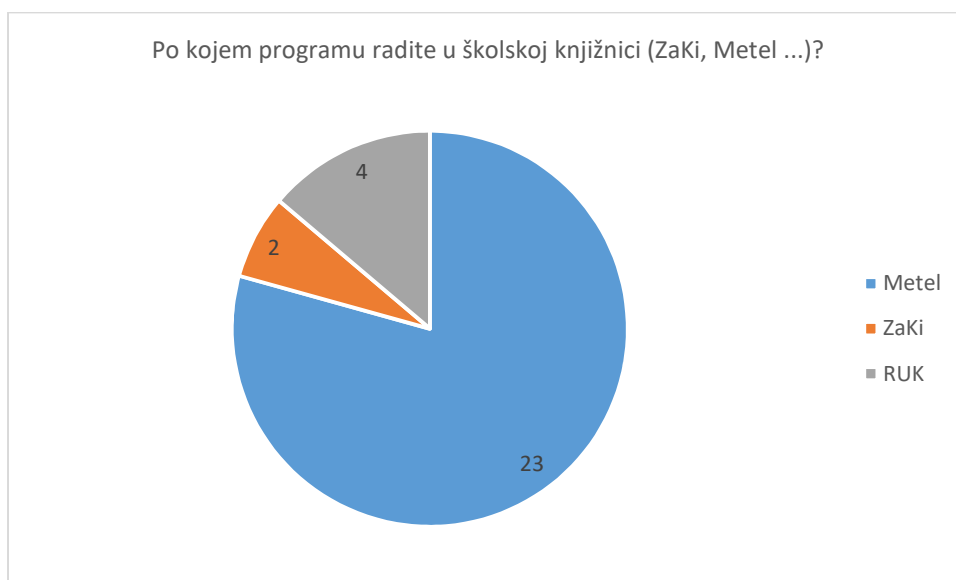
Svi ispitanici koriste računalo i projektor u svom radu, jedanaestero ili 38% njih, vrlo često. Digitalne alate većina koristi povremeno do vrlo često, a njih troje nikada. Iako, možda se ti ispitanici koriste nekim drugim obrazovnim programima i alatima koji nisu nabrojani u primjeru. Isto tako, većina ispitanika povremeno stavlja nastavne materijale i sadržaje na internet, povremeno komunicira s učenicima putem interneta i pristupa mrežama za suradničko učenje. I tu se javljaju oni koji to nikada ne čine, ali su u velikoj manjini. Više od 50% ispitanika koristi i služi se literaturom s interneta.

Koliko često koristite pojedinu informacijsko-komunikacijsku tehnologiju tijekom knjižnično-informacijskog i medijskog odgoja i obrazovanja?

Grafikon 9. Učestalost i način korištenja IKT opreme za rad knjižničara

Važno je i da postojeća računala podržavaju rad i konstantno ažuriranje i unapređivanje osnovnog knjižničnog programa za sve knjižnice pa tako i osnovnoškolske. Kvalitetan knjižnični program je zapravo desna ruka svakom knjižničaru i omogućuje mu lakše i brže, kako digitalno tako i fizičko, snalaženje unutar knjižnice. Takvi programi integriraju sve aspekte knjižničnog rada, daju jedinstvena i laka rješenja te omogućuju digitalizaciju građe i sve popratne radnje sa minimumom informatičkih kompetencija koje se zahtijevaju od strane knjižničara. U anketi su osnovnoškolski knjižničari IŽ naveli kojim se programima koriste u svom radu u knjižnici. METEL uvelike prednjači kao knjižnični program, čak 23 ili skoro 80 % ispitana osnovnoškolska knjižničara u Istri koristi taj program. Njih dvoje ili 7% koristi ZaKi, a četvero ili njih (13%) se koristi programom RUK²⁰.

Grafikon 10. Uporaba knjižničnih programa

5.3.3. Računalne kompetencije - stručna usavršavanja – e-učenje

Kako kurikularna reforma „Škola za život“ stavlja naglasak na istraživačko učenje i informacijsko opismenjivanje učenika, uloga školskog knjižničara presudna je za razvijanje digitalnih kompetencija tih istih učenika. „Školski knjižničar je onaj koji

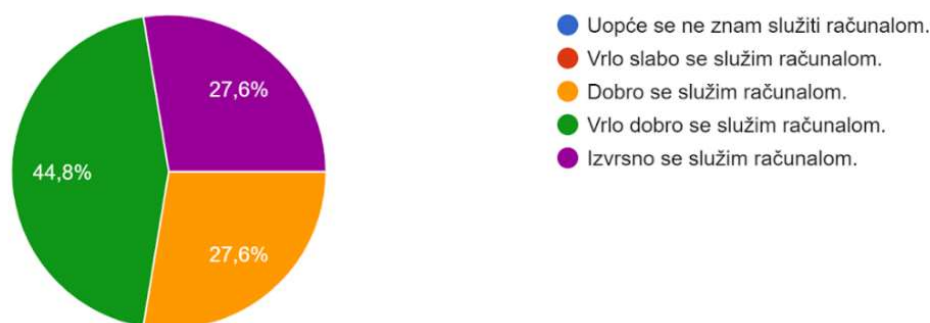
²⁰ RUK = Rad U Knjižnici – autor programa je osnovnoškolski knjižničar Dean Murić – program je dio njegovog diplomskog rada na FFZG.

upravlja knjižnicom, organizira kompletan rad knjižnice i čitaonice, brine se o knjižnom fondu, surađuje s kolegama i podučava učenike svoje škole.“²¹ Da bi školski knjižničar sve to mogao potrebno je da i sam sebe cjeloživotno usavršava kako bi bio kompetitivan organizator procesa obrazovanja unutar knjižnice, svoje škole, zajednice i šire. E-učenje je samo dio onoga što, unutar svoje knjižnice, knjižničar može pružiti i omogućiti svojim korisnicima, prvenstveno učenicima.

Pri procjenjivanju vlastitih računalnih kompetencija niti jedan ispitanik osnovnoškolski knjižničar nije naveo da se ne zna služiti računalom ili da se slabo služi njime. Većina ispitanih (njih 13 ili 44,8%) smatra da se vrlo dobro snalazi za računalom. Visoku ocjenu si je dalo njih osmero (27,6%), ali isto tako je njih osmero ocijenilo svoje računalne kompetencije dobrima.

Procijenite vlastite računalne kompetencije.

29 odgovora

Grafikon 11. Samoprocjena računalnih kompetencija

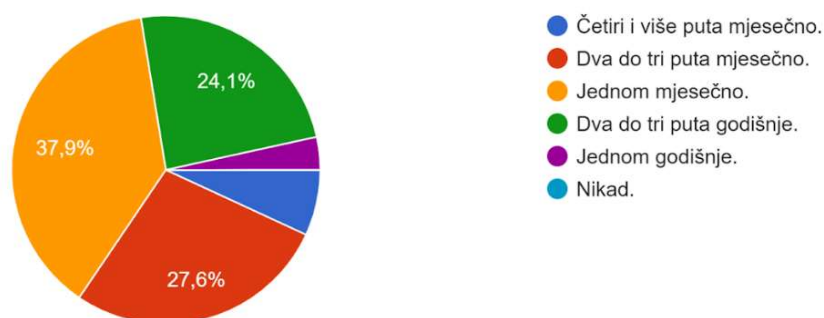
U svom usavršavanju školski knjižničari koriste i e-učenje, posebice putem webinarima. Specifično učenje na daljinu, online učenje, uzelo je maha tijekom online nastave za vrijeme posebnih zdravstvenih mjera i protumjera u pandemiji Covid 19. Jednostavnost pristupa takvoj vrsti usavršavanja, e-učenjem, jedan je od glavnih izbora i knjižničara i učitelja. U Istarskoj županiji, od ispitanih osnovnoškolskih knjižničara svi se stručno usavršavaju putem webinarima, pa makar to bilo i samo jednom

²¹ Jozić, Ruža. Smjernice za kvalitetan rad školske knjižnice: smjernice za rad školskog knjižničara: zbornik radova / Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske/ uredio Miroslav Mićanović. Dubrovnik : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012. Str. 68

godišnje (3,4 %). Trećina ispitanika (37,9% ili njih 11) se barem jednom mjesečno usavršava putem webinarara, njih 27,6 % (8 knjižničara) čak dva do tri puta mjesečno, a dvoje njih (6,9%) i više od četiri puta mjesečno. Njih sedmero (24,1) to čini dva do tri puta godišnje. Pohvalno je kako nema osnovnoškolskog knjižničara koji se nikad nije usavršavao putem webinarara.

Koliko često koristite mogućnosti e-učenja putem webinarara (stručno usavršavanje)?

29 odgovora

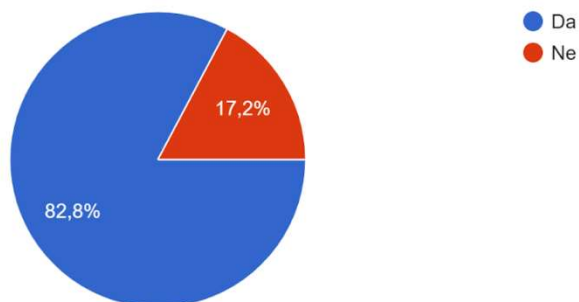

Grafikon 12. E-učenje putem webinarara

Čak se 82,8% ispitanika (ili njih 24) svojevremeno uključilo u virtualnu učionicu Loomen koja okuplja i školske knjižničare kako bi se pripremali za uvođenje novih međupredmetnih tema i ishoda u cjeloživotno obrazovanje sebe i svojih korisnika. To je cjelovita platforma za učenje na daljinu. Loomen nudi velik izbor alata i dodataka za izradu obrazovnih e-sadržaja koji se mogu iskoristiti za nastavu na daljinu, ali i u redovnoj nastavi. Njih petero (17,2%) se izjasnilo kako ne koristi ovu virtualnu učionicu.

Jeste li se uključili u sustav učenja Loomen, u virtualnu učionicu koja okuplja stručne suradnike školske knjižničare kako bi se pripremili za uvođenje novih kurikuluma?

29 odgovora

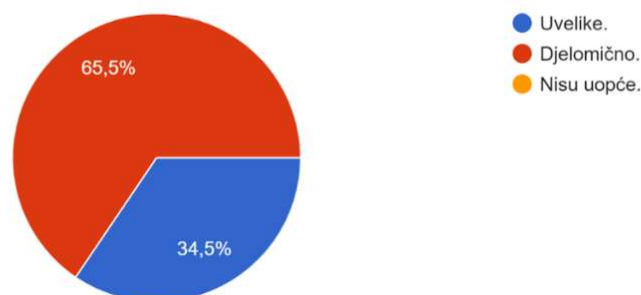

Grafikon 13. Uključenost u virtualnu učionicu Loomen

Većina, njih 19 (ili 65,5 %), smatra da im webinar i ostala stručna usavršavanja djelomično pomažu u snalaženju i korištenju noviteta u informacijsko-komunikacijskoj tehnologiji. Njih desetero, 34,5%, smatra kako im e-učenje i e-usavršavanje uvelike pomaže u radu. Vrlo je važno kako nema ispitanika koji smatra da im takva vrsta usavršavanja uopće ne pomaže. Naravno da je važno u domenama odgoja i obrazovanja konstantno usavršavanje svih djelatnika pa tako i knjižničara. Njegovo snalaženje u novitetima i opasnostima koje pred njega postavljaju bespuća interneta od neizmjerne je važnosti prilikom rada s učenicima. Važno je i uputiti učenike na ponašanje na internetu, prepoznavanje relevantnih informacija, na autorska prava, na opasnosti koje ih vrebaju s ekrana te na mnoge sitnice koje bez usavršavanja i praćenja noviteta školski knjižničar to ne bi mogao adekvatno odraditi.

Webinari i ostala stručna usavršavanja su mi pomogli u korištenju novina u informacijsko-komunikacijskoj tehnologiji:

29 odgovora

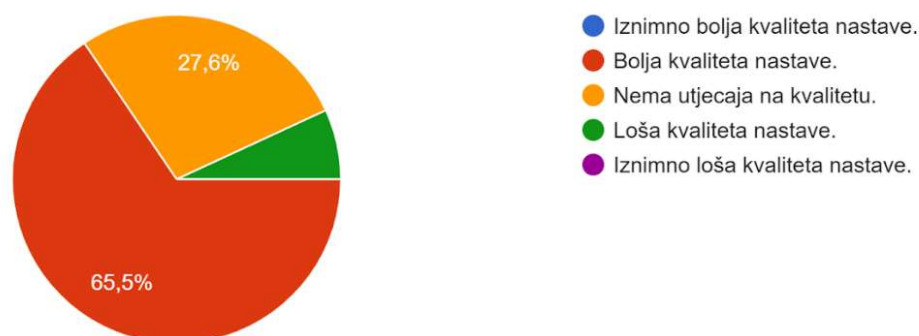
Grafikon 14. Stupanj slaganja: stručno usavršavanje kao pomoć u korištenju IKT-e

Što je kvalitetnije stručno usavršavanje školskih knjižničara to su i različite mogućnosti e-učenja i e-obrazovanja, koje pružaju učenicima, veće i bogatije. Prema tome, školska knjižnica je idealan „treći prostor“ za učenje. Kvaliteta nastave u knjižnici korištenjem e-učenja je prema većini (65,5 % ili njih 19) odgovora ispitanika uvelike bolja. Njih osmero ili 27,6 % smatra kako korištenje e-učenja nema utjecaja na kvalitetu nastave u knjižnici, a dvoje njih smatra da je loša kvaliteta nastave korištenjem e-učenja. Nemojmo smetnuti s uma da velika većina knjižnica, čak $\frac{3}{4}$ ispitanih, nema dovoljno računala za korisnike unutar svojih prostorija tako da ne čude ni pojedini

rezultati ankete. Svakako je pohvalno što se većina njih slaže kako je kvaliteta nastave i samih radionica u knjižnici poboljšana korištenjem upravo suvremene IKT opreme, a samim time i e-učenja.

Procijenite kvalitetu nastave i radionica u knjižnici uz korištenje e-učenja.

29 odgovora

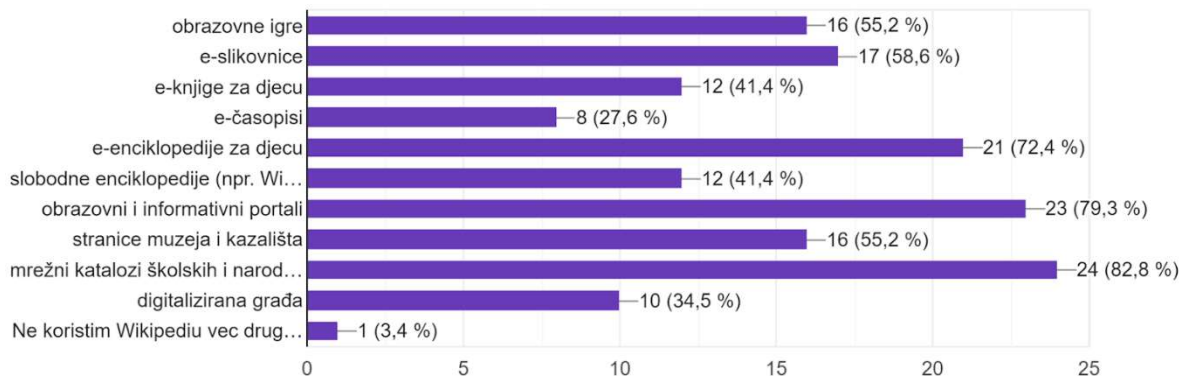

Grafikon 15. Procjena kvalitete nastave u knjižnici korištenjem e-učenja

U odgovorima kod sljedećeg pitanja ponovno dolaze do izražaja kompetencije školskih knjižničara u odabiru izvora za e-učenje. Do izražaja dolazi i njihova inovativnost, kreativnost, poznavanje i snalaženje u virtualnom svijetu informacija kojeg dovode u prostor knjižnice i omogućuju učenicima pristup e-učenju i e-obrazovanju. U tu svrhu većina (oko 80 %) koristi mrežne kataloge školskih i narodnih knjižnica, obrazovne i informativne portale te e-enciklopedije za djecu. Polovica ispitanika koristi i obrazovne igre, e-slikovnice, stranice muzeja i kazalište. Trećina njih se služi i e-knjigama za djecu, slobodnim enciklopedijama i digitaliziranom građom. Najmanje se koriste e-časopisi što je i logično jer kako učenik najradije uzme knjigu u ruke i čita, isto to vrijedi i za časopise. Zanimljivo je da jedan ispitanik koristi druge online enciklopedije, a ne Wikipediju.

Koje e-izvore informacija koristite u radu s učenicima (mogućnost višestrukog odabira):

29 odgovora

Grafikon 16. E-izvori informacija korišteni u radu s učenicima

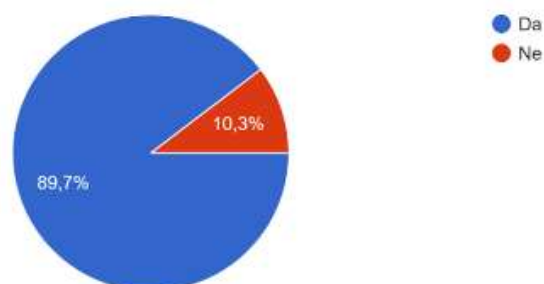
5.3.4. IKT oprema u ulozi kulturne i javne djelatnosti školske knjižnice

Zanimljivo je da se u današnje vrijeme kako u školskim učionicama tako i u školskim knjižnicama, adekvatna IKT oprema podrazumijeva. Međutim, iako u mnogima ista nedostaje ili je naprosto ima premalo, ispitanici osnovnoškolski knjižničari Istarske županije naprosto ne odustaju u svojoj ulozi. Unatoč nedostacima, a koristeći postojeće resurse i znanja, uporni su u svom doprinosu kvaliteti učenja, ali i provođenja slobodnog vremena učenika u svojoj knjižnici i oko nje. Škole, pa tako i knjižnice variraju u kreiranju i provođenju različitih nastavnih i izvannastavnih odgojno-obrazovnih aktivnosti. Školska knjižnica uvelike sudjeluje u radu svoje škole i uvelike doprinosi ostvarivanju ciljeva i zadataka koje pred njih postavlja obrazovni sustav. Javna i kulturna djelatnost škole, a samim time i školske knjižnice, od velike je važnosti i za zajednicu.

Inovativnost ispitanika ove ankete, a vezane za planiranje, kreiranje, obilježavanje i provođenje različitih školskih izvannastavnih aktivnosti, manifestacija, projekata, radionica vrlo je svestrana, svrsishodna i vjerujem od velike pomoći u organizaciji istih. Velika većina ispitanika (čak 90 %) koristi i postojeću IKT opremu svoje školske knjižnice i IKT opremu škole u kojoj radi, ovisno o tome koliko je dobro knjižnica opremljena. Svega njih dvoje, troje ne koristi IKT opremu svoje knjižnice, već školsku ili obrnuto, koristi školsku IKT opremu u nedostatku knjižnične IKT opreme.

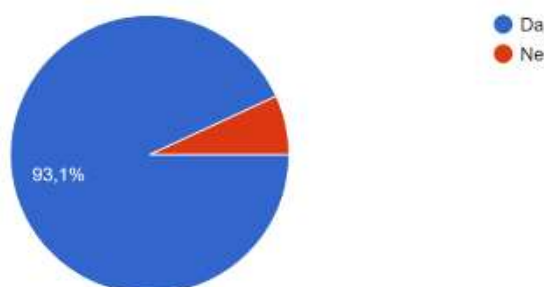
Za planirane školske projekte, manifestacije i obilježavanja važnih datuma koristim informacijsko komunikacijsku tehnologiju školske knjižnice?

29 odgovora

Za planirane školske projekte, manifestacije i obilježavanja važnih datuma koristim informacijsku komunikacijsku tehnologiju škole u kojoj radim?

29 odgovora

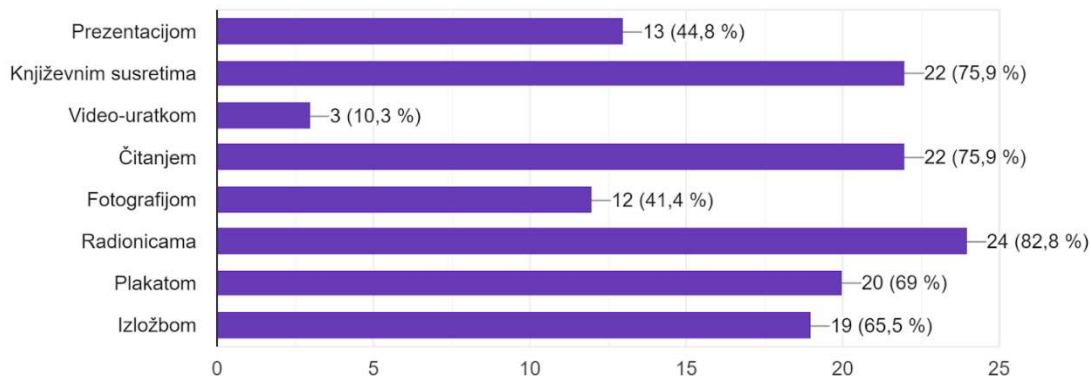

Grafikoni 17. i 18. Korištenje knjižnične IKT opreme / školske IKT opreme u obilježavanju školskih manifestacija

Kod obilježavanja obljetnica i drugih datuma važnih za rad i poslanje školske knjižnice, ali isto tako i same škole, zajednice i šire, svi su ispitanici naveli nekoliko angažmana. Od ponuđenih odgovora najviše njih, tj. 24 ili 82,8%, je angažirano u planiranju i obilježavanju školskih aktivnosti kroz radionice. Skoro podjednako (oko 20 ispitanika) sudjeluje i u obilježavanju istih čitanjem, izradom plakata te organizacijom književnih susreta i izložbi. Fotografijama i prezentacijama se koristi oko 40 % ispitanika, a troje njih koristi i videouratke prilikom obilježavanja nekih važnih datuma.

Kako obilježavate važne datume (npr. Mjesec hrvatske knjige itd.)?

29 odgovora

Grafikon 19. Način obilježavanja školskih manifestacija

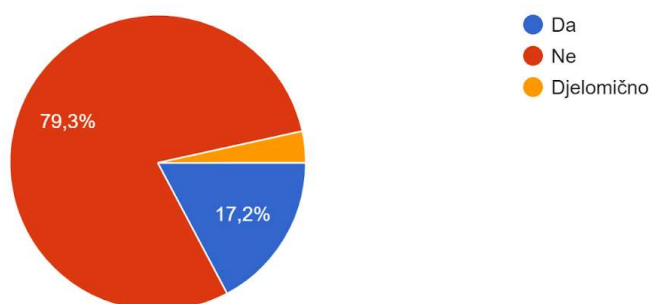
Ne treba ni spomenuti koliko dolazi do izražaja kreativnost i inovativnost školskog knjižničara u ovakvim trenucima i događajima koji su od velike važnosti za promociju škole, učeničkih radova, projekata... U planiranju niže navedenih aktivnosti vidi se i stručnost školskog knjižničara u ustanovi unatoč nedostacima u IKT opremi školske knjižnice. U pitanju otvorenog tipa o tome sudjeluju li i na koji način ispitanici u školskim aktivnostima, obilježavanjima, manifestacijama itd. svi su potvrdno odgovorili i naveli mnogobrojne primjere svojeg doprinosa. Ovisno o namjeni i zadacima, ali i načinu prezentiranja, neke se aktivnosti planiraju u suradnji s učiteljima, a neke aktivnosti odrađuje školski knjižničar samostalno. Organiziraju se radionice, izložbe, natjecanja, kvizovi, književne večeri i posjet književnika. Priprema se školski list, školska priredba, projektni dan, uređuje se web stranica škole, e-spomenica ... Sudjeluje se u aktivnostima fotografiranjem, čitanjem, edukacijama, pisanjem vijesti za školu i medije, kao logistička potpora i/ili suradnik. Rad školskog knjižničara duboko je i bogato implementiran u rad svake škole. Njegova stručnost, znanje, kreativnost i volja uvelike doprinose šarolikom bogatstvu i različitim načinima predstavljanja njegove škole kako prema unutra, učenicima, učiteljima, ravnatelju, tako i prema vani, užoj i široj zajednici, prema medijima i javnosti.

Pretpostavka ovog rada je bila kako osnovnoškolski knjižničari Istarske županije ipak nisu u potpunosti zadovoljni opremljenošću svojih školskih knjižnica, a tome su dokaz i njihovi odgovori na to postavljeno pitanje. Naime, čak 80% ili 23 njih uopće nije

zadovoljno. Oni koji imaju sreću (17% ili njih 5-ero) da im je financijsko stanje škole i osnivača u mnogome olakšalo rad u knjižnici tako što je istu adekvatno opremilo, zadovoljni su opremljenošću. Jedan je ispitanik (3%) djelomično zadovoljan.

Zadovoljan/na sam opremljenošću naše školske knjižnice?

29 odgovora

Grafikon 20. Stupanj slaganja opremljenošću školske knjižnice

U komentarima na kraju anketnog upitnika samo troje ispitanika nije preporučilo nikakve promjene u vezi IKT opremljenosti svoje školske knjižnice. Njih 25 (86%), je dalo i višestruke prijedloge poboljšanja opremljenosti. Najtužnija je rečenica iz komentara i preporuka: "Nemam uvjete koji bi zadovoljavali minimum standarda..." Najviše prijedloga se odnosi na nabavu korisničkih računala ili tableta. U barem tri školske knjižnice potrebno je obnoviti kompletan prostor i infrastrukturu. Većina traži moderniju IKT opremu koju propisuje novi Standard.

Obzirom na rad po novoj kurikularnoj reformi „Škola za život“ koju propisuje nadležno Ministarstvo, za zaključiti je da bi se u osnovnoškolske knjižnice Istarske županije moglo puno više ulagati kako u prostor tako i u IKT opremu. Usprkos nedosegnutim standardima, istarske osnovnoškolske knjižnice zahvaljujući svojim knjižničarima kvalitetan su „treći prostor“ za učenje i stjecanje novih informatičkih vještina iako se taj „prostor“ često mora seliti u učionice.

6. ZAKLJUČAK

„Najkompetentnije osobe u odgojno obrazovnom procesu za informacijsku pismenost upravo su školski knjižničari“²² – kaže školska knjižničarka, Draženka Stančić u Zborniku radova 28. proletne škole knjižničara Republike Hrvatske. Ovom je rečenicom sve izrečeno i potrebno je da osnivači škola shvate veličinu i važnost školskog knjižničara kao punopravnog moderatora odgoja i obrazovanja učenika za njihov cjeloživotni put. Oni su potpora učiteljima, nastavnicima, profesorima u njihovom radu kako bi bili aktualni u svakodnevnim izazovima pa tako i digitalnim.

Kako bi ta suradnja, učenje i potpora i učenicima i učiteljima bila učinkovitija, dosljednija i stalna potrebna je i kvalitetna IKT oprema u samoj školskoj knjižnici. Potreban je i adekvatan prostor za smještaj te opreme te stalna ulaganja u suvremene programe i alate koji ju prate i podupiru. Suvremena školska knjižnica trebala bi moći odgovoriti na sve zahtjeve suvremenog obrazovanja i učenja. Ona je ta koja postaje centar informacija u svojoj školi i centar istraživačkog učenja, stvaranja i razvijanja kognitivnih, socijalnih i emotivnih vještina svojih korisnika, u prvom redu, učenika.

Cilj ovog rada bio je istražiti trenutno stanje i zadovoljstvo osnovnoškolskih knjižničara informacijsko-komunikacijskom tehnologijom unutar njihovih osnovnoškolskih knjižnica Istarske županije. Isto tako istraženo je i u kojoj se mjeri ti isti školski knjižničari stručno usavršavaju kako bi mogli koristiti postojeću IKT opremu i programe koji ju prate. Istraženo je i na koji način ispitanici koriste i svojim radom doprinose javnom i kulturnom životu svojih škola. U radu s učenicima doprinose njihovom e-učenju i e-obrazovanju te ih na taj način, unatoč manjkavosti u IKT opremi, pripremaju na cjeloživotni put. Omogućuju im pristup različitim izvorima informacija usput stječući informacijske vještine. Tehnologija je općenito poboljšala poslovanje i učenje u svim aspektima odgoja i obrazovanja. Olakšala je rad korisnicima, ubrzala protok informacija i učinila učenje zanimljivim. Toga su sve svjesniji osnivači škola koji malo po malo ulažu i u školske knjižnice, u njihovu opremu, prostor, knjige ... Još uvijek ima mnogo prostora za poboljšanje i ubrzanje ulaganja u osnovnu infrastrukturu školskih knjižnica. Iz anketnog upitnik saznajemo kako većina ispitanih osnovnoškolskih knjižničara Istarske županije nije u potpunosti zadovoljno IKT

²² XXVII. Proletna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, radionica: Primjena Kurikuluma Učiti kako učiti i Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije u radu školskog knjižničara: <https://www.azoo.hr/app/uploads/uvezeno/datoteke/28-skola-knjiznicara-1536871556.pdf> (2. 2. 2023.)

opremom u svojim knjižnicama ni kvantitetom, ni kvalitetom. Oprema je većinom zastarjela, nedostaju osnovna računala za korisnike, a ponegdje nema ni prostornih uvjeta za istu. Čast izuzecima koje je osnivač itekako kvalitetno opremio i drži do kvalitetne IKT nastave koja prati istoimene međupredmetne teme i ishode ne samo unutar učionica nego i unutar školske knjižnice. Nadajmo se kako će u skoroj budućnosti biti sve više napretka u pogledu nabave adekvatne IKT opreme svih školskih knjižnica diljem Republike Hrvatske.

Kao što je u više navrata rečeno i dokazano, unatoč postojećoj IKT opremi u osnovnoškolskim knjižnicama Istarske županije, školski se knjižničari ne predaju. Redovito ulažu u sebe i svoje stručno osposobljavanje i usavršavanje. Neki posjećuju virtualne učionice, poput Loomena, neki posjećuju seminare i radionice, a u posljednje vrijeme to su većinom webinar i online usavršavanja. Svoja znanja nesebično prenose na korisnike, prvenstveno učenike i na taj im način omogućuju e-učenje i e-obrazovanje informacijskim pristupom putem interneta. U radu s njima koriste različite izvore znanja i obrazovanja poput e-enciklopedija, e-časopisa, te drugih odgojno-obrazovnih portala uz postojeću knjižničnu građu. Isto tako koriste i mnoge animacije, kvizove, natjecanja i igre kako bi im boravak i učenje u knjižnici postalo zanimljivo, a opet svrsishodno i učinkovito. Samim time učenici se rado vraćaju u taj „treći prostor“ za učenje u školi jer on postaje ugodan i koristan. Ispitanici priznaju kako im je usavršavanje uvelike pomoglo u e-obrazovanju učenika bez obzira odvija li se ono u prostoru knjižnice ili učionice.

Svjesni smo važnosti kvalitetnog školskog knjižničara za svaku školu. Ispitani školski knjižničari premašili su sva očekivanja koja su pred njih postavljena. Svi sudjeluju na ovaj ili onaj način u kulturnom i javnom životu svoje škole. Suradnja prvenstveno s učiteljima, ali i učenicima, je neizostavna. Tako nastaje školski list, neko natjecanje, projekt ili radionica. Mnogi samostalno organiziraju čitanja, različite susrete, izložbe, plakate pa čak i cijele školske priredbe. Izrađuju e-spomenice, uređuju web stranice škole, obilježavaju se važni datumi i obljetnice... Školski knjižničari uvelike sudjeluju i doprinose cjelokupnom odgoju i obrazovanju kako učenika tako i ostalih djelatnika škole i šire. Neki pritom koriste postojeću IKT opremu unutar svoje školske knjižnice, a brojni koriste školsku IKT opremu raspoređenu po školskim prostorima izvan knjižnice. Snalaze se na brojne načine.

Nadamo se kako će u skoroj budućnosti „novi“ Standard zaživjeti u svakoj knjižnici i kako će osnivači financijski poduprijeti svaku svoju knjižnicu. Veselimo se novim izazovima koji će pratiti korištenje moderne IKT opreme u svim knjižnicama pa tako i onim osnovnoškolskim. Iščekuje se i novi kurikulum koji će biti više implementiran u školsku knjižnicu.

Važnost školskog knjižničara svakako je neupitna, a o njegovim afinitetima, vještinama, sposobnostima i volji za rad kao i o kvalitetno osmišljenom prostoru knjižnice i kvalitetnoj opremi koja se nalazi na raspolaganju uvelike ovisi i kvaliteta njegove pomoći i podrške okolini u kojoj radi i stvara.

7. LITERATURA

1. Afrić, Vjekoslav. 2014. Tehnologije e-obrazovanja i njihov društveni utjecaj. Informacijska tehnologija u obrazovanju, znanstvena monografija. Ur. Lasić-Lazić, Jadranka. Zavod za informacijske studije. Zagreb.
2. Ćukušić, Maja; Jadrić, Mario / E-učenje: koncept i primjena, Zagreb: Školska knjiga, 2012.
3. Horvat, Aleksandra; Živković, Daniela. 2009. Knjižnice i autorsko pravo. Hrvatska sveučilišna naklada. Zagreb.
4. Jozić, Ruža. Smjernice za kvalitetan rad školske knjižnice: smjernice za rad školskog knjižničara: zbornik radova / Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske/ uredio Miroslav Mićanović. Dubrovnik : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012.
5. Kovačević, Dinka; Lasić-Lazić, Jadranka; Lovrinčević, Jasmina. 2004. Školska knjižnica – korak dalje. Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskoga fakulteta u Zagrebu: Altagama. Zagreb. Dostupno na: <https://www.bib.irb.hr/147293>
6. Kuhlthau, C.C.; Maniotes, L.K.; Caspari, A.K. Vođeno istraživačko učenje : učenje u 21. stoljeću. Zagreb : Školska knjiga, 2018.
7. Lovrinčević, J.; Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Banek, Z., Znanjem do znanja : prilog metodici rada školskog knjižničara, Zagreb : Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2005. Dostupno na: <https://www.bib.irb.hr/147293>
8. Pavlina, Krešimir. 2014. Osnovne odlike sustava za elektroničko učenje. Informacijska tehnologija u obrazovanju, znanstvena monografija. Ur. Lasić-Lazić, Jadranka. Zavod za informacijske studije. Zagreb.
9. Špiranec, S.; Banek Zorica, M. Informacijska pismenost: teorijski okvir i polazišta. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 2008.
10. Špiranec, Sonja: Što je e-učenje bez metapodataka. 2010. 13. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture (25.-27.11.2009.; Rovinj, Hrvatska) Ur. Willer, Mirna i Faletar Tanacković, Sanjica. Hrvatsko knjižničarsko društvo. Zagreb.

11. Vuksanović, Irena. 2009. Mogućnosti za e-učenje u hrvatskom obrazovnom sustavu. Napredak 150/3-4. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/file/123254>

Mrežni izvori:

12. CARNET Loomen - CARNET
13. Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu *Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj*:
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_150.html
14. Standardi:
<https://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Standard-za-%C5%A1kolske-knji%C5%BEnice.pdf>
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2000_03_34_698.html
15. Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti, „Narodne novine“, br. 17/19
<https://www.zakon.hr/z/1925/Zakon-o-knji%C5%BEnicama-i-knji%C5%BEni%C4%8Dnoj-djelatnosti-2019-2019>
16. <https://www.azoo.hr/app/uploads/uvezeno/datoteke/28-skola-knjiznicara-1536871556.pdf>
17. <https://library.foi.hr/metelgrad/index.php?type=main&item=421>
18. <https://www.carnet.hr/istrazivanje-trzista-ikt-oprema-ucenicki-uredaji-za-skolske-ucionice/>
19. https://pilot.e-skole.hr/wp-content/uploads/2018/04/Prirucnik_Integracija-digitalne-tehnologije-u-ucenje-i-poucavanje-i-poslovanje-skole.pdf
20. <https://repositorij.ffzg.unizg.hr/islandora/object/ffzg%3A576/datastream/PDF/view>

POPIS SLIKA

Slika 1. Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije i temeljne kompetencije

Slika 2. 3. CIKLUS (6., 7. i 8. razred osnovne škole)

POPIS TABLICA

Tablica 1. Broj računala za korisnike / broj učenika u školi

Tablica 2. IKT oprema prema Standardima

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Starosna dob ispitanika istraživanja

Grafikon 2. Godine radnog iskustva u knjižnici

Grafikon 3. Mjesto rada knjižničara

Grafikon 4. Stupanj slaganja: broj računala za korisnike u odnosu na broj učenika u školi

Grafikon 5. Starost postojećih računala

Grafikon 6. Procjena snage postojećih računala

Grafikon 7. Korištenje postojeće IKT opreme od strane učenika

Grafikon 8. Uporaba osnovnih programa i uređaja za obradu

Grafikon 9. Učestalost i način korištenja IKT opreme za rad knjižničara

Grafikon 10. Uporaba knjižničnih programa

Grafikon 11. Samoprocjena računalnih kompetencija

Grafikon 12. E-učenje putem webinarara

Grafikon 13. Uključenost u virtualnu učionicu Loomen

Grafikon 14. Stupanj slaganja: stručno usavršavanje kao pomoć u korištenju IKT-e

Grafikon 15. Procjena kvalitete nastave u knjižnici korištenjem e-učenja

Grafikon 16. E-izvori informacija korišteni u radu s učenicima

Grafikoni 17. i 18. Korištenje knjižnične IKT opreme / školske IKT opreme u obilježavanju školskih manifestacija

Grafikon 19. Način obilježavanja školskih manifestacija

Grafikon 20. Stupanj slaganja opremljenošću školske knjižnice

PRILOZI:

Prilog 1. ANKETA – IKT opremljenost školskih knjižnica Istarske županije

1. Koliko imate godina?

Do 20 godina

Između 20 i 30 godina

Između 30 i 40 godina

Između 40 i 50 godina

Između 50 i 60 godina

Preko 60 godina

2. Koliko imate godina radnog iskustva u školskoj knjižnici?

Do 5 godina

Između 5 i 10 godina

Između 10 i 20 godina

Između 20 i 30 godina

Preko 30 godina

3. Trenutno ste zaposleni kao knjižničar/ka u:

Osnovnoj školi (matična ustanova)

Područnoj školi (dio matične ustanove)

Obje

4. Koji je broj računala za korisnike knjižnice u odnosu na broj učenika u vašoj školi? (Primjer mojeg odgovora: 2/120) _____

5. Smatrate li da je to dovoljan broj računala u odnosu na broj učenika u školi?

DA NE Ostalo: _____

6. Procijenite vlastite računalne kompetencije:

Uopće se ne znam služiti računalom.

Vrlo slabo se služim računalom.

Dobro se služim računalom.

Vrlo dobro se služim računalom.

Izvršno se služim računalom.

7. Procijenite kvalitetu nastave i radionica u knjižnici uz korištenje e-učenja.

iznimno bolja kvaliteta nastave

bolja kvaliteta nastave

nema utjecaja na kvalitetu

loša kvaliteta nastave

iznimno loša kvaliteta nastave

8. Koliko često koristite mogućnosti e-učenja putem webinar (stručno usavršavanje)?

Četiri i više puta mjesečno

Dva do tri puta mjesečno

Jednom mjesečno

Dva do tri puta godišnje

Jednom godišnje

Nikad

9. Webinar i ostala stručna usavršavanja su mi pomogli u korištenju novina u informacijsko- komunikacijskoj tehnologiji:

UVELIKE DJELOMIČNO NISU UOPĆE

10. Jeste li se uključili u sustav učenja Loomen, u virtualnu učionicu koja okuplja stručne suradnike školske knjižničare kako bi se pripremili za uvođenje novih kurikuluma? DA NE

11. Koliko često koristite pojedinu informacijsko-komunikacijsku tehnologiju tijekom knjižnično-informacijskog i medijskog odgoja i obrazovanja:

Računalo i projektor: Nikad Rijetko Povremeno Često Vrlo često

Digitalni alati: (Kahoot, Canva, Coggle, ...)

Nikad Rijetko Povremeno Često Vrlo često

Literatura s interneta: Nikad Rijetko Povremeno Često Vrlo često

Stavljanje nastavnih materijala na Internet:

Nikad Rijetko Povremeno Često Vrlo često

Komunikacija s učenicima putem interneta: (e-mail, Edmodo, Classroom, Facebook...)

Nikad Rijetko Povremeno Često Vrlo često

Pristup mrežama za suradničko učenje:

Nikad Rijetko Povremeno Često Vrlo često

12. Koje e izvore informacija koristite u radu s učenicima (mogućnost višestrukog odabira):

obrazovne igre,

e-slikovnice,
e-knjige za djecu,
e-časopisi
e-enciklopedije za djecu,
slobodne enciklopedije (npr. Wikipedija)
obrazovni i informativni portali
stranice muzeja i kazališta
mrežni katalogi školskih i narodnih knjižnica
digitalizirana građa
Ostalo: _____

13. Upotrebljavate li osnovne programe i uređaje za obradu fotografija, uređivanje teksta i vizualno prikazivanje ideja i rješenja. DA NE

14. Koje digitalne alate i programe koristite u svom radu?

15. Što od tehnologije posjedujete u školskoj knjižnici i koliko komada? (navedena je IKT oprema Standarda iz 2000. g. i suvremenija oprema iz prijedoga novoga Standarda):

Računalo za za djelatnika i program za cjelokupno knjižnično poslovanje _____ kom

Brzi pristup internetu: _____ kom

Projektor _____ kom

Pametna ploča _____ kom

Printer _____ kom

Fotokopirni aparat _____ kom

Skener _____ kom

Digitalni fotoaparatus _____ kom

Digitalna kamera _____ kom

Plastifikator _____ kom

Telefon ili mobitel _____ kom

Kasetofon _____ kom

TV _____ kom

Zvučnici _____ kom

Multifunkcijski uređaj (printer, skener i fotokopirni aparat u jednom) _____ kom

Server za multimedijalni knjižnični sadržaj ____ kom
Računala za korisnike (sa slušalicama, mikrofonom i web kamerom) _____kom
Oprema i programi za multimedijalnu obradu _____ kom
Pametna ploča _____kom
Tablet ____ kom
Video projektor _____ kom
Projekcijsko platno _____ kom
Elektroničko povećalo za slabovidne učenike (stolno ili prijenosno) ____kom
E-čitač ____kom
CD reproduktor s pojačalom i zvučnicima ____kom
DVD/CD reproduktor ____kom
Grafoskop _____kom
Dijaprojektor ____kom
Videorekorder ____kom
Mikseta za ton ____kom
Miks pult za sliku ____kom
Kolutni magnetofon za ton _____kom
Ostalo: _____

16. Koliko su otprilike stara računala? _____

17. Računala su dovoljno snažna da bi se na njemu pokretali suvremeni programi i aplikacije?

DA NE DJELOMIČNO

18. Po kojem programu radite u školskoj knjižnici (ZAKI, METEL ...):

19. U kojim školskim projektima sudjelujete i na koji ih način ostvarujete?

DA NE

20. Obilježavate važne datume (npr. Mjesec hrvatske knjige):

Prezentacijom Književnim susretima

Video uratkom Čitanjem

Fotografijom Radionicama

Plakatom

Izložbom

Ostalo: _____

21. Za planirane školske projekte, manifestacije i obilježavanja važnih datuma koristim informacijsko komunikacijsku tehnologiju školske knjižnice?

DA NE

22. Za planirane školske projekte, manifestacije i obilježavanja važnih datuma koristim informacijsko komunikacijsku tehnologiju škole u kojoj radim?

DA NE

23. Učenici koriste postojeću IKT opremu u školskoj knjižnici:

DA NE PONEKAD NIKAD

24. Zadovoljan/na sam opremljenošću naše školske knjižnice?

DA NE Ostalo:

25. Preporučio/la bih ove promjene vezane za IKT opremljenost moje školske knjižnice:

ILI:

https://docs.google.com/forms/d/1GziA_CyVot_yJOUijLUry_ozkBpQQUiya3UJ74PKJs/edit?sharingaction=ownershiptransfer&ts=63cea753

SAŽETAK

IKT opremljenost osnovnoškolskih knjižnica u Istarskoj županiji

Školska knjižnica, kao „treći prostor“ unutar škole, kao poseban prostor za učenje, obrazovanje, usvajanje vještina i razvoj sposobnosti kod učenika zahtijeva adekvatnu informacijsko-komunikacijsku opremu. Temeljni kurikulumski ishodi i odredbe podrazumijevaju nabavu nove i modernizaciju postojeće IKT opreme novim programima i digitalnim alatima koji će podupirati učenikovo cjeloživotno obrazovanje i napredovanje. Iz tih istih ciljeva i ishoda proizlaze i međupredmetna tema „Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije“, koja ima zadatak informacijski opismeniti ne samo učenike već i knjižničare, učitelje i ostale obrazovne djelatnike.

Ovaj rad se bavi istraživanjem postojeće IKT opreme u osnovnoškolskim knjižnicama Istarske županije, problematikom (ne)postojanja te iste opreme te adekvatnim rješavanjem poteškoća u manjkavosti iste od strane snalažljivih školskih knjižničara. Istaknuto je neophodno ulaganje u postojeće prostore i IKT opremu te u nove digitalne alate i programe koji ju podupiru. Važnost i prednost e-obrazovanja i e-učenja na takvoj opremi je neupitna za sve korisnike školske knjižnice.

Rezultati provedenog istraživanja dokazuju i kreativnost, rad i trud osnovnoškolskih knjižničara kako bi raznovrsnim aktivnostima doprinijeli što boljoj atmosferi u knjižnici i školi. Učenike potiču na učenje, istraživanje, kreativnost, slobodu u izražavanju... na cjeloživotno učenje i pronalazak vlastita mjesta pod suncem. Stalno ulažu u sebe i svoje znanje, usavršavaju se i nesebično surađuju s učenicima kao i sa ostalim djelatnicima škole. Apel za kvalitetnu IKT opremu u knjižnicama prema najnovijem Standardu i Zakonu i dalje je otvoren, postoji i zahtijeva od osnivača žurno djelovanje.

Ključne riječi: osnovnoškolski knjižničar, IKT oprema, digitalni alati, kurikulum, usavršavanje, e-obrazovanje, cjeloživotno učenje

SUMMARY

ICT equipment of elementary school libraries in the County of Istria

The school library, as a "third space" within the school, as a special space for learning, education, acquiring skills and developing students' abilities, requires adequate information and communication equipment. The basic curriculum outcomes and provisions imply the acquisition of new and modernization of existing ICT equipment with new programs and digital tools that will support the student's lifelong education and advancement. From these same goals and outcomes, the cross-curricular topic "Use of information and communication technology", which has the task of making information literate not only students, but also librarians, teachers and other educational workers, emerges.

This graduate thesis deals with the research of the existing ICT equipment in primary school libraries of the Istrian County, the problem of the (non) existence of the same equipment and the adequate resolution of the difficulties in the deficiency of the same by the resourceful school librarians. The necessary investment in existing premises and ICT equipment, as well as in new digital tools and programs that support it, was highlighted. The importance and advantage of e-education and e - learning on such equipment is unquestionable for all school library users.

The results of the conducted research prove the creativity, work and effort of elementary school librarians in order to contribute to the best possible atmosphere in the library and school through various activities. Students are encouraged to study, research, creativity, freedom of expression... lifelong learning and finding their own place under the sun. They constantly invest in themselves and their knowledge, improve themselves and selflessly cooperate with students as well as with other school employees. The appeal for quality ICT equipment in libraries according to the latest Standard and Law is still open, there is also a request from the founders to act urgently.

Keywords: elementary school librarian, ICT equipment, digital tools, curriculum, training, e-education, lifelong learning

„Kvalitetan i kompetentan školski knjižničar svakako je temelj uspješnosti rada školske knjižnice jer onaj tko hoće, nađe uvijek načina da to i ostvari, a onaj tko neće, nađe uvijek opravdanje za to“. (Velimir Srića)